27. V. 1944.

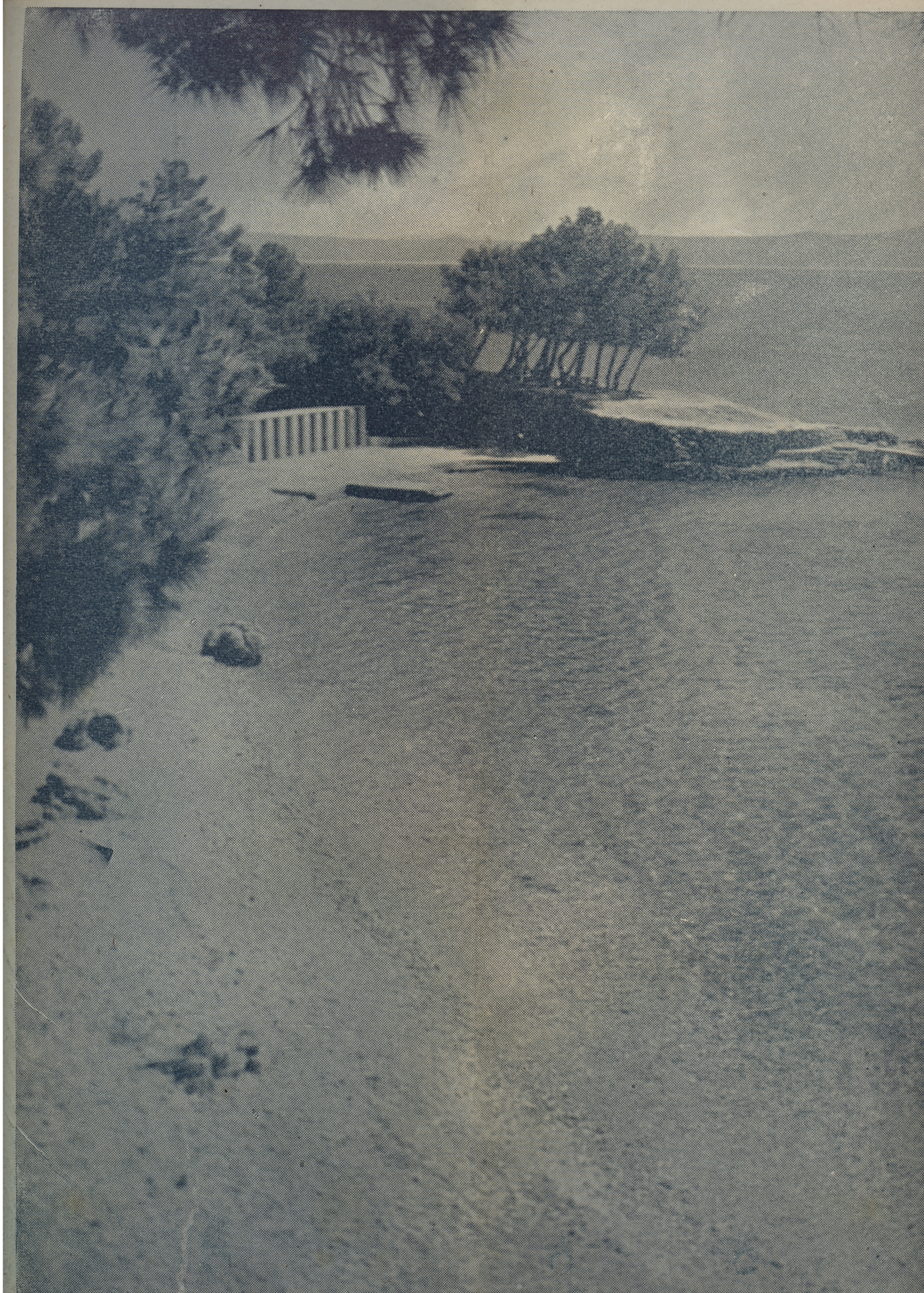
Poštarina plaćena u gotovu.

CIENA 4 KUNE BROJ 21

USTAŠA

VJESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

GOD. XIV. — BROJ 21.

USTAŠA

ZAGREB, 21. SVIBNJA 1944.

VJESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

ŠTO ĆE SE DOGODITI?

Nezavisnu Državu Hrvatsku nismo dobili, već smo je sami izvojevali. Postigli smo tu veliku stvarnost nakon vjekovne borbe cieloga naroda, napose zaslugom i težkom borbom te bezprimjernom strpljivošću Poglavnika i njegovih ustaških sljedbenika prvoboraca. Ustaška je borba bila jedno težko i mučeničko razdoblje u životu hrvatskoga naroda, pa su često uslied medjunarodnog zbivanja ili drugih okolnosti bili nastupili i očajni časovi, koji bi mogli pokolebati i najjačega. Medjutim se to nije dogodilo. Mogli su pokolebati pojedinci, mogle su pokolebati skupine, ali onaj izabrani broj idealnih i spremnih ustaških boraca nije pokolebao, dobivši najveću zadovoljštinu za sve žrtve i za sve patnje u izpunjenju svoga cilja i u činjenici da je u danom času cieli hrvatski narod, uzprkos čudnih dogadjaja i poziva, prionuo uz njih i djelatno sudjelovao po čitavoj Hrvatskoj u ustaškom ustanku. To se je moglo postići samo tako, što su ustaški prvoborci uztrajali i nisu postavljali pitanja »Što će biti?«, već su bezkrajnom uzdržljivošću ostali u borbi uz lozinku: »Mora biti«. Svi oni, koje su razna druga pitanja mučila, morali su uvidjeti bezplodnost svoga rada, pa su ili pristupili — makar i naknadno ali pravodobno Ustaškom pokretu ili pak su kao vječni i nepopravljivi pokvarenjaci okrenuli ledja i svome narodu, svojoj državi i svome vrhovništvu, pa su se i dalje bavili »pitanjima«.

Kad je došla država, počela su ih mučiti nova pitanja: »Dokle će?« i »Kako će?«. Svaki šušanj lišća bio bi ih uplašio, svaka sitna pojava izbacila iz ravnoteže, svaki neprijateljski promičbeni letak odmah bi ih uvjerio da je »svemu kraj« i da države za par dana ne će biti. Nisu se nikako mogli snaći ni u tom razdoblju, gdje je vjekovni neprijatelj samo putem promičbe i pomoću banditskih šumskih skupinica pokušao unieti zabunu pa zatim srušiti povjestno djelo Poglavnika. Vjerovali su riečima pritajenih neprijatelja, da se državu ne može izgraditi ni očuvati, jer »nemamo vojske«, »nemamo sposobnih častnika i činovnika«, jer — »nemamo ništa«. Prošle su tri godine ludog šaputanja, zločinačkog zavlačenja u zapećak, divljačkih napadaja iz šume, iz zraka i sa anglosasko-moskovskih krugovala. Država je medjutim tu, vojska je tu, uprava je tu, a stvaralačka kulturna moć hrvatskoga naroda došla je u ove tri godine uzprkos rata i drugih neprilika do takvog izražaja, da nam se divi čitav sviet. Uzprkos paljenja žita, sprečavanja prehrane potrebnih krajeva, rušenja mostova i pruga uspjelo je ustaškim vlastima i na gospodarskom polju poduzeti sve i sva, tako da u Hrvatskoj nije nitko gladan, pa makar iz opustošenih krajeva pridolazilo iz dana u dan sve više življa, kojem treba pomoći. Država dakle nije propala, prilike su mnogo sredjenije nego prije, vojska je tu, vojnica je tu, tu su i naši saveznici pa je zajedničkim naporom uspjelo gotovo posve uništiti odmetničko komunističko-partizansko razaranje, uništenjem njihovih najboljih i najudarnijih »brigada i odreda«. Dogodilo se dakle obratno i pokazalo se, da nije bilo mjesta nikakvom strahovanju za državu, ali da je trebalo predajne hrvatske ratničke borbenosti, da je trebalo žrtava, da je trebalo velike strpljivosti i uz sve to mudrosti i opreza.

Došli su medjutim i novi dogadjaji, koje su svi pametni i triezni u Hrvatskoj morali i očekivati. Hrvatska biva izložena izravnim strahotama zračnoga rata i to onog najdivljačkijeg, kojeg je mogao dati samo divlji zapad i povampireni crveni boljševizam. Reklo se je s one iste strane, koja je uviek do sada imala pravo, da hrvatsku državu ne će slomiti ni ovo novo težko razdoblje, koje dolazi ili koje već djelomično proživljujemo, ali je potrebno živaca, boraca, mišica i značajeva, a povrh svega toga sloge i povezanosti cieloga naroda i vjere u Poglavnika i Državu. Neke ipak muče i dalje pitanja, oni još uviek ne vjeruju. Ta kako i bi, kad ih u snu i na javi proganja »invazija«, izkrcavanje kod nas, skraćivanje raznih bojišta, pa čak

Ministar Hrvatskih oružanih snaga ust. puk. Ante Vokić u Beču sa svojom pratnjom

Dnevni život

Neprijatelj prisluškuje!

Putovao sam u Njemačku. Čim sam prešao granicu, prilepio se za me neki čovjek. Pratio me je silnom upornošću na čitavom putu; u vlaku u zabitnim uličicama i najboljim lokalima bio je svuda uza me, pokraj mene za mnom. Susretao sam ga na svakom koraku. Nestao je tek, kad sam ušao u naš vojnički logor. No, kad sam stupio u prvu pisarnu, da najavim svoj dolazak, on je već bio tu. Tko? On, pogureni, crni čovjek s žutim upitnikom na desnoj nozi. Što je on zapravo?... Ta plakat, koji brbljavce posvuda obaviešćuje o neprijateljevoj znatiželji. Na izlozima i tvorničkim plotovima vi čitate u Njemačkoj: Neprijatelj sluša!

I doista, tamo ljudi ne licitiraju suviše glasno svoje poglede na ratna i politička zbivanja.

Čovječe, ustašo i domobrane, čuvaj povjerenu Ti tajnu; zlobni neprijatelj sluša!

i — proljetna kiša! Opet ne vjeruju da bi se mi mogli održati i po mračnim zadimljenim prostorijama prave velesvjetske i velemudre osnove o preuredbi svieta. Već su na svako pitanje »Što onda, ako bude tako?« našli odgovor. Kod svega toga zaboravljaju uobće na to, da to nije njihov posao i da će brodom mudro i odvažno upravljati opet onaj, koji ga je i do sada kroz bure i oluje vodio i očuvao.

Ustaški borac, hrvatski vojnik ne pita se »Što sada?«, pa dogodilo se bilo šta. On stoji svakim danom sve više spreman na braniku svoje države, svoga doma, svojih granica i svih ostalih svetinja. Cieli hrvatski narod, preporodjen osjećajem da sada ima svoju državu i svoju jaku vojsku, sviestan da Poglavnik čini sve što je moguće i što je potrebno, stekavši strašno izkustvo komunističke partizanske »vlasti«, stoji spremno i strpljivo, očekujući na poziv i zapoviedi, da izvrši sve što se od njega traži u ovoj težkoj i konačnoj borbi za spas čovječanstva i za mirnu te sretnu budućnost u svojoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.

Neprijatelj ide za tim da sruši državu pa da zatim uništi i hrvatski narod. Mi dakle znamo, da s državom imamo sve, a bez nje ništa. Stoga smo spremni na sve napore i na sve žrtve, da tu našu narodnu državu sačuvamo.

Sačuvat ćemo je ne pitanjima, ne šaptanjem, ne nehajnim mahanjem ruke ili prisluškivanjem neprijateljskih krugovala, ne strahom pred ovim ili onim napadajem ili zločinom protivnika, već borbom, težkom i uztrajnom ustaškom borbom, držeći se onih liepih stihova:

»Makar na nas navalile svega svieta čete,
Bog je s nama, tko prot nama, s njime hajd pod pete«.

U tom znaku i u najčvršćoj vjeri i stezi nastavljamo borbu, kojom ćemo doći i do konačne pobjede. Vjekovno hrvatsko junačtvo, vječna ratnička Hrvatska ne će zatajiti!

MIJO BZIK

ČEMU ŽRTVE NARODA?

U prošlosti svih naroda izpisane su mnoge stranice narodne borbe za svoja prava: slobodu i blagostanje. Narodi su za ta svoja prava okušali već goleme žrtve, vatrena hrvanja, revolucije i ustanke. Zašto? Zato, što pojedinac, zato što narod kao družtvovna jedinica imade naravno pravo uživati svoju slobodu i blagostanje, ali zbog svojih lakoumih susjeda, tudjinskih naroda, dolazi u sukob s njihovim težnjama i probitcima. Jedan narod teži za ojačanjem obično na štetu susjednog naroda ili kulturno i nacionalno zaostalog plemena u daljini. Tvarno blagostanje obično se najlakše i najbrže stječe izsisavanjem ili zarobljivanjem drugog naroda. Nastaje spor, sukob. Netko gubi slobodu, a sa slobodom i vlastito blagostanje. Radja se ogorčenje, žudnja za osvetom. Ta, kako i ne bi! Sloboda je najdivniji ures čovječanstva. Sloboda je kao dielak, odkinut od svemoguće Božanske naravi, utonuo u ljudsku trulež. Blagostanje je pak smirenje, plodna i bogata jesen. Blagostanje privlači čovjeka kao magnet, što privlači iglu dotle, dok se u njemu ne smiri. To blagostanje je davno snivani, ali nikada ne dosanjani zemaljski raj cieloga ljudskog roda, jer narodima vlada više zlih nego dobrih, jer i sama ljudska narav sklonija je zlu nego dobru. Medjutim ipak svaki narod kroz vjekove teži za puninom svoje slobode i blagostanja kao svojim prirodnim pravom. Jer narod bez slobode je rob, a bez blagostanja je krava muzara ili magare, koje mnogo tegli, a slamom se hrani. Takav život je životarenje i postepeno umiranje. Zato je sasvim prirodno, kad potlačeni narod traži svoja naravna prava: slobodu i blagostanje u svojoj kući — državi pa makar i uz najteže napore i žrtve. Tako na primjer: ako lupež, pljačkaš, uljez, tudjinac ili prevarant dodje u našu kuću, da je opljačka, da nam je otme ili, da nas poput glupog vola ili ovna sveže za rogove i goni kao robove, tada nam je dužnost, da ih izbacimo iz svog doma kao smeće na smetište. Da, ali za to je potrebna odvažnost i jedinstvena požrtvovnost ukućana. Ipak može netko pomisliti: lako je reći, ali težko učiniti, pogotovo ako je neprijatelj jači. No, kako nas i poviest uči, vriedi ona: svaka sila za vremena dosta. Nikada neprijatelj nije toliko jak, da ga ne bismo mogli nadmudriti i iztjerati sa svog zemljišta.

Iz takvih prirodnih prava niče i hrvatska borba za svoja, hrvatska prava, za slobodu i blagostanje u vlastitoj kući, Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, koja je, kako je rekao vidovnjak učenjak dr. Milan Šufflay, najljepši kraj na čitavom planetu Zemlji. Nema Hrvata, koji ne bi ljubio svoju grudu Hrvatsku. Nema poštenog Hrvata, koji bi pomagao šumske lupeže, tudjinske plaćenike i pljačkaše, trgovce na »crnoj burzi«, moderne židove, pasivne indiferentiste, bezkičmene pristaše bilo kakvog poredka, koji kao utopljenici dižu ruke u vis od svih dogadjaja. Nema uobće Hrvata, koji ne zna, da u ovim velikim podhvatima i svjetskom klanju mi Hrvati moramo biti jedinstveniji više nego ikada prije, ako ne ćemo, da nas drugi progutaju. Ne ćemo li boriti se za svoj dom, tada će nas tudjin prisiliti, da se borimo za

PRED SVRŠETKOM RATA

Kada predstava predugo traje, gledatelji mrmljaju, što već jednom ne svrši, a glumci se još uviek naprežu, da konac najbolje uspije, jer konac djelo krasi. Tako i ovaj rat, najburnija predstava na pozornici zemaljske kugle, doživljuje u čitavom svietu nestrpljivost i nervozu zbog zategnutog svog svršetka. Nestrpljivi promatrači već galame i zvižde, jer da je ovaj rat najveća ludost svieta zato, što im je oduzeo premnoge udobnosti i slasti. Nervozne gospodje kažu, da im je taj rat već na vrh glave; izjavljuju, da bi bile najsretnije, kad bi ova čudna borba svjetova prestala, pa makar poslije tko mu drago vladao, makar i sam sotona. Naprotiv neki starci ne će umirati zbog silne znatiželjnosti za konačnim uspjehom borbe. Mnogi zaljubljeni parovi očekuju što skoriji svršetak rata, da se mogu nesmetano dovinuti idealno zamišljene sreće u braku. Vojnici, koji se boje smrti, uvjereni su, da bi za njih svršetak rata značio životnu sigurnost, premda se smrti nikada ne može izbjeći. Činovničtvo žudi za svršetkom rata zbog materialnog — prehranbenog poboljšanja. Pošteni seljak teži za mirom, da zasije svoja polja bez opasnosti od pljačke i haranja. Svećenstvo s vjernicima vapi za mirom k Bogu, koji čudesnim načinom smiruje oluje svjetova, jer rat donosi težke moralne krize. Gomila svieta osudjuje vodje naroda, jer su — navodno — jedino oni krivi svim ratnim strahotama, a ne misle (budući da je gomila, a gomila ne misli!), da svaki narod mora imati svoju vrhovnu glavu, koja je obično onakav izdanak životnog narodnog koriena, kakav je sam narod. Neki kažu: o miru, o sudbini pojedinih naroda odlučit će se za zelenim stolovima i to uskoro, jer ovako napeto stanje ne može dugo trajati. Posjetioci spiritističkih seansa izpituju duhove (ne znam, da li dobre ili zle), kada će rat prestati. Vrači, a još više oni, koji su čuli(?) te vračare, prepričavaju, da će rat svršiti u svibnju ili 5. lipnja (samo ne znam, u koliko sati) ili onda, kad jedan glasoviti zagrebački liečnik svrši u ludnici tri dana prije svršetka rata. Iz vojničkih krugova jedan viši častnik izjavio je: »Neka budem obješen za jezik, ako ne bude ovako: onaj će pobiediti, koji se složi s Njemačkom.« I zbilja, mnogi su već šaputali o izmirenju Njemačke s Rusijom. Da, ali sa Staljinom se ne može pregovarati. Ta, on hoće revoluciju u boljševiziranoj Evropi, i ne samo u Evropi, nego i u Americi i u Aziji. Zatim se je počelo glagoljati: Niemac i Englez pomirit će se, jer su Germani, a k tomu Englez se neugodno osjeća kao dužnik u pandžama amerikanskih gangstera. Da, ali težko je oprostiti zločinačko bombardiranje mirnih domova nepobjedive njemačke vojske, i drugo: težko je bez englezke krvi oteti se pandžama »impozantnih« amerikanskih horda. Već, ako bi se složili germanski Englezi i Niemci, onda bi trebali pristupiti k tomu sporazumu i nekadašnji Evropljani Amerikanci. I mudrijaši i nadalje mudruju; jedni su za spas sveslavenske rase ili, bolje rečeno, medjunarodne židovsko-boljševičke klase; druge privlači englezki »štof« i američki dolari (ali kad nastane uzbuna zbog njihovih »Liberatora«, onda im ipak kunu otca i mater).

Sve u svemu ljudski se jezici u glavnom slažu u tome, da rat mora naskoro prestati. Ali jedni to ipak ne mogu shvatiti niti hoće razumjeti. To su šumski pljačkaši, zatim »šverceri«, zatim laktaši, koje je rat iznio na položaje kao što poplava izdigne na površinu talog i smeće, zatim židovi po zanatu, koji narod okrunjuju trnovom krunom i bičaju ga komesarskim bičevima, jer bolje je, da mnogi poginu, nego li oni da propadnu. Čuo sam nedavno za jednog zagrebačkog »šver-

(Nastavak na 14. str.)

---

drugoga. Borba nam je nametnuta; neprijatelj je tu, i zato je naša borba za hrvatsku grudu opravdanija, nego ijedna druga borba. Tko nam može nametnuti jugoslavenski federalizam (tako zvani!)? Tko nam može nametnuti utopistički komunizam, koji spada u zvjerinjak ili u carstvo vrabaca, koji dnevno ne rade ni dva sata, ali ipak žive, pa makar i ne imali vjere u Boga i prekogrobni život. Tko nam može bombama i smrtonosnim, na oko dječjim igračkama i naliv-perima ubiti u srdcu ljubav i oduševljenje za slobodu i blagostanje vjekovne nam domovine Hrvatske. Uostalom, gangsteri u zrakoplovima ni nemaju posebnih interesa, da nam iztrgnu iz srdca ljubav za svoju svetu grudu, već je njihov probitak čisti dobitak za svaki liet u iznosu od 800 dolara.

Tko je osjetio na svojoj vlastitoj koži ili imetku srp i čekić »šumara«, sigurno se je osviestio od šumskih avantura. To bi nam najbolje mogli reći naši Podravci ili Zagorci ili Dalmatinci ili Bosanci, koji proklinju šumske razbojnike, jer su im oni raztrovali gospodarstvo i uništili mnoge krovove. Gdje nije bilo šumskih banda, ondje naš Hrvat-seljak još nije osjetio težinu ovoga rata.

Tko je doživio tudjinsku pljačku, svrbi ga pestnica za osvetom. Ta i oni, koji nisu vidjeli, sada vide, da si jedino sami možemo i moramo Hrvatsku graditi i čistiti. Uzajamno se pomažemo i pomagat ćemo se samo iskrenim prijateljima, s kojima imamo zajedničke interese i sličnu ideologiju u borbi za svoje životne narodne probleme. Mi smo zapadnjaci. Mi smo narod evropske kulture, a daleko je od nas balkanština.

Tko je nasjeo »crnoburzašima«, želi im za jeftine novce prodati jakoga otrova. Ali ne ćemo za skupe pare prodavati sol pomiešanu sa soda-bicarbonom, ili posude masti, izmiešane s krumpirom i sl.

Tko je upoznao moderne židove, želi im sreću u ciganskim čergama, a ne da se poput pauna šire u preko noći stečenim kućama.

Tko se je susreo s pasivnim inferentistima, želi im zečju pamet i zečju sudbinu.

A tko pronadje kukavice i plašljivce, želi im strah od njihove vlastite sjene. To su im naše hrvatske želje.

Pravedne žrtve nikada nisu uzaludne. Junaci su nam svietli primjeri za vjekove. Borbu hrvatskog naroda za samoodržanjem ne mogu poništiti za zelenim stolovima mirovni pregovori. Potrebno je izdržati napore samo jedan sat duže od drugih, i naša je sreća zajamčena, i naša borba ne će biti uzaludna. Borba za hrvatska prirodna prava doskora će biti nagradjena ojačanjem i jedinstvenošću velike Hrvatske. Hrvatska mora postojati. Takve nas treba kulturna Evropa, takve nas treba kršćanski Zapad. U tom smjeru hrvatske žrtve od Staljingrada do cetinske tragedije imaju smisla, i one će samo oploditi i ojačati tlo Poglavnikove Nezavisne Države Hrvatske.

S PUTA U NJEMAČKU

HRVATSKI GENERAL

Prije kratkog vremena dnevne su novine donosile viesti o boravku hrvatskog vojnog izaslanstva na izložbi njemačke vojske u Beču.

U pratnji generala viteza Stanzera, koji je putovao na čelu izaslanstva, kao predstavnik hrvatskih oružanih snaga, nalazio se je medju ostalima i naš urednik.

Donosimo jedan od njegovih izvornih izvještaja.

1. Korak u tudji sviet

Poslije tri godine lutanja i putovanja Hrvatskom našao sam se napokon u brzom vlaku, koji će me prebaciti preko granice, da malko proškiljim i na tudji sviet i uzporedim ga s našom opustošenom, ali junačkom i dragom zemljom.

Putovao sam u družtvu častnika i dočastnika naših lovačkih i gorskih zdrugova, čije su grudi resila mnoga hrvatska i njemačka odlikovanja, i svima je nama pomalo neobično bilo voziti se, putovati kroz šume i planine — bez oružja. Toliko smo se kroz ove godine srasli s prilikama i navikli na oprez.

Već unapred sam računao na iznenadjenje, koja nam može pružiti stari velegrad Beč. Pojačana munjovozna mreža medju svim poviestnim gradjevinama, Dunav s mostom, koji je veći nego sam mislio, kazališta, slikokazi na svakom koraku, kraljevski dvorci, spomenici, i mnogo valcera.

(Dakle taj je valcer propisno izostao i mogu reći, da sam na cielom svom putu čuo limenu glazbu, koja je svirala zvučne hrvatske koračnice.) Izostao je u brzini i posjet muzejima, popodnevna šetnja Praterom i svim njegovim vrtuljcima, jezovitim kućama, željeznicom i svim čestoputa spominjanim čudima ovog bečkog Maksimira.

Stoga su i moji utisci na tom polju siromašni i slični suhom kruhu s kojim si ne valja zube lomiti.

2. Izložba „Njemačka vojska"

Preostala je još dakle izložba, koju smo posjetili, kao i sve svečanosti priredjene u čast hrvatskog izaslanstva. Tu mogu mojoj misli dati široke prostore ,jer stvari koje sam vidio i utisci, koje sam primio napunjaju dušu jednako divljenjem, kao i ponosom.

Kroz bezbroj dvorana, kojima su nas gostoljubivi vodiči proveli, mnogo puta sam osjetio dah hrvatske ratničke duše, našao sam nebrojenih dokaza i časova iz prošlosti, koji su potvrdili ono toliko spominjano prijateljstvo i savezničtvo hrvatskog vojnika, koji je nekoć samo pod hrvatskom zastavom, a danas pod državnim simbolima nastupao na svim obranbenim poljanama Evrope sijući smrt i podležući ranama, da se spasi čast jednako njemačkih ratnih orlova, kao i hrvatska vojnička predaja. I riedko će se naći koja vojnička odora iz onih bečkih muzeja, koju i Hrvat nije nosio, niti će se moći reći, da je od onih preko četrdeset velikih pobjeda u prošlosti koje su u svečanoj dvorani Hofburga nabrojene i jedna izvojevana bez našeg mača.

Razgledavajući izložene dokumente njemačkog vojničkog naroda, koje Englezi i Amerikanci uza sav novac i zlato nikada nebi mogli sakupiti i pokazati, došli smo do dvorane u kojoj započima izložba prošlog svjetskog rata. I ovdje tek nekoliko koraka od staklenog stola u kojem je pohranjena odora ubijenog Ferdinanda naišli smo na veliku sliku njemačkog umjetnika, koji je prikazao »Prelaz preko Drine«.

Tko je tada osvetio smrt ubijenog nasljednika priestolja, i čija je krv tekla potocima u Drinu? Proti vjekovnog buntovnika i spletkara hrvatski su domobranski odredi razvili svoje postave. Jednako u prošlosti, kao i danas.

Bio sam ponosan na hrvatskog generala, kojega su taj čas kriomice motrili visoki častnici, dok je promatrao izsječak iz svog životnog puta. Njegove grudi resila su krvavo zaslužena odlikovanja. Desnica ostala mu je na Drini, ljevicom je prihvatio mač. Izdržao je u borbi za slobodu svoga naroda i danas mu je dana zadovoljština za čemerne dane naše nedavne stvarnosti.

I kada je pred postrojenim predstavnicima hrvatskog i njemačkog oružja održao u svečanoj dvorani Novog Hofburga svoj veliki, značajni govor u kojemu je spomenuo prezir smrti i žrtve hrvatskih vojnika, kojima su zakovali bratstvo u oružju, onda je svaki od prisutnih predstavnika znao, da u tim riečima nema diplomacije, nema izmišljenih činjenica, nego da je i jedna od nepobitnih činjenica težka životna rana hrvatskog generala, koji je svoju vojničku desnicu jednako žrtvovao svojoj domovini kao i zajedničkoj stvari Evrope.

Ovdje mi se evo pruža prilika, da progovorim o najdubljem utisku mog putovanja u Beč.

General vitez Slavko Stanzer obilazi postrojbu hrvatskih legionara

3. Upoznao sam Rimljanina Hrvatske

Bilo je to još u danima poniženja, kada smo lutali Hrvatskom tražeći prozorčić s kojega bi se u najdaljoj daljini moglo ugledati prve znakove slobode. U džepu su šuštali letci, na srdcu je ležao nabijen samokres. Novčarka je bila prazna, kao siguran znak, da smo »plaćenici« svoje zemlje...

U to vrieme znao sam ugledati skromno odjevena, dostojanstvena čovjeka s desnim rukavom u džepu.

Lice neznanca bilo je izšarano tugom i stradanjem, ali je duh bio neslomiv a korak odmjeren, vojnički.

Tako bi trebali jednoga dana stupati hrvatski častnici, mislio sam gledajući suncem obasjani lik toga čovjeka, dok se je gubio za uglovima predgradja.

»Bio je moj zapovjednik« rekao mi je jednom otac, sav uzrujan kada je primjetio neznanca.

»Bio je najstroži častnik, ali pravedan i vojničina...

Ruku je izgubio u svjetskom ratu — u Srbiji.

I on težko podnaša ovo poniženje...«

Od tog doba, kad se je spomenulo ime Stanzer, uviek sam pomislio: »Onaj ustaša bez ruke.«

Držim, da sam imao pravo, kada sam o generalu vitezu tako mislio.

Sjećam se i prvih dana nezavisnosti. Prve postrojbe na nekoć mrskom »stadionu«, stajale su i čekale ,što će im reći čovjek u sportskom odielu, koji im je mogao odzdraviti samo lijevicom.

Suze su tekle razdraganim oslobodjenim sinovima Hrvatske, kada su slušali rieči junaka i borca.

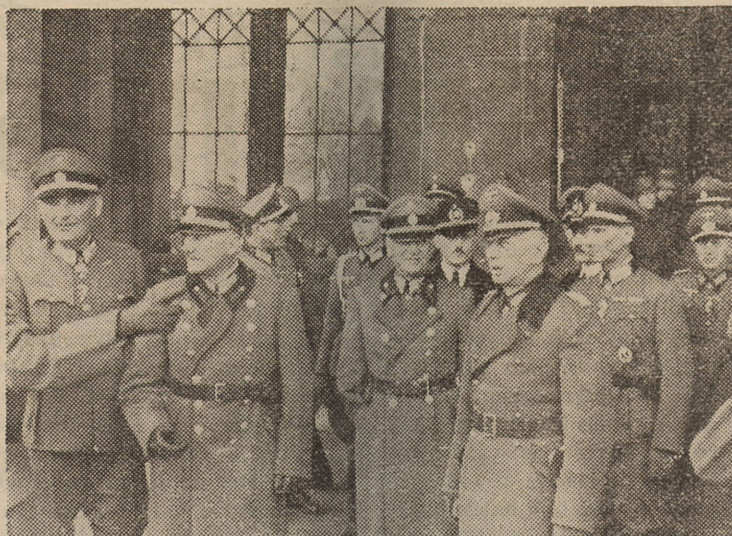
Prošle su od onda tri godine krvave i nesmiljene borbe u kojoj su se još jače mogli izklesati značajevi.

Na početku četvrte, »ustaške godine« upoznao sam osobno generala Stanzera. Moj ustaški sud o njemu nije pogriešio. Upoznao sam častnog Rimljanina, nepopustivog kremenjaka Hrvatske. Ovakvi se likovi ne susreću na svakom koraku. To se vidi i prema poštovanju, koje osobito mladji častnici daju starom borcu.

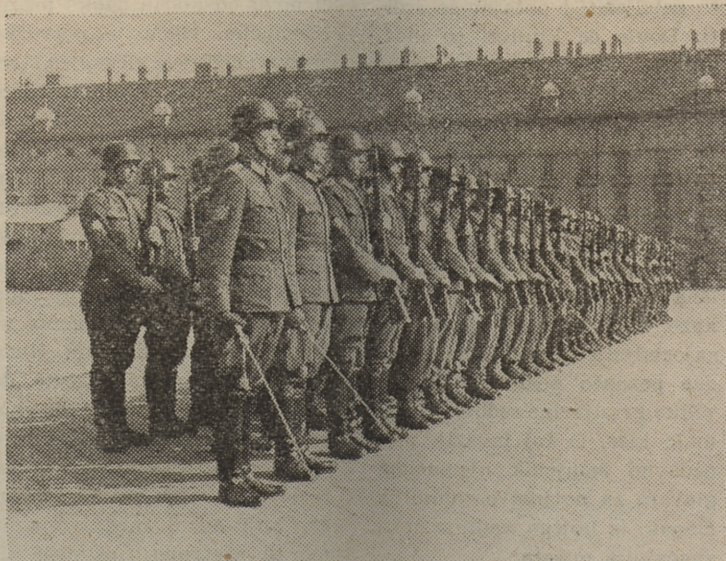
»Prijatelj sam ustaša, i ja sam ustaša...« rekao mi je na rastanku general Stanzer.

Neka mi dopusti vodja našeg izaslanstva, da moj susret s njime zabilježim kao najvredniji dojam s našega puta u Beč.

Aleksandar Žibrat,
ustaški poručnik

General vitez Stanzer na bečkom kolodvoru u družtvu generala Artura Gustovića i generala Gaščića razgovara sa zapovjednikom XVII. zbornog područja generalom Schubertom, priredjivaćem velike bečke izložbe njemačke vojske u Novom Hofburgu

Sat hrvatske izobrazbene brigade odaje počast Poglavnikovu izaslaniku

Oproštaj pred odlazkom u Zagreb na južnom kolodvoru u Beču

POBUDAN PRIMJER

Edhembeg Uzeirbegović, posjednik iz Maglaja, darovao je za potrebe družtva »Merhameta« svoju zgradu na Čaklovcu kod Maglaja, u kojoj će se smjestiti sirotište za postradalu muslimansku djecu. Uzeirbegović je istodobno dao »Merhametu« 10 duluma zemlje za obradjivanje, te se je obvezao dati svu potrebnu gradju za preuredjivanje zgrade, u kojoj će biti sirotište postradale muslimanske djece. Edhembeg Uzeirbegović poznat je kao veliki dobrotvor. On je već ranije više postradalih muslimanskih obitelji s nejakom djecom iz vlastite pobude pomagao i uzdržavao davši im bezplatno stan, hranu i ogrjev.

TAKODJER ZA PRIMJER

Kotarska oblast u Dubrovniku kaznila je ovih dana vlastnika samovoznog poduzeća Dubrovnik—Ston Mata Jelavića sa kaznom od 50.000 Kn i 20 dana zatvora, što je u pomanjkanju prevoznih sredstava izkorištavao prilike, te naplaćivao putnicima za prevoz nedozvoljene iznose.

Gospodarsko redarstvo u Dubrovniku kaznilo je trgovca Fritza Einfalta kaznom od 50.000 Kuna, što je za jedan mali komad užeta jednoj seljanki naplatio 1450 Kuna.

KORISTNO I UGODNO

Na drugom javnom koncertu po želji za hrvatske i njemačke oružane snage sakupljeno je 256.900 Kuna. Od te je svote polovica dana »Pomoći«, a druga polovica »Njemačkoj zimskoj pomoći«.

BOJIŠTE * NOVINSTVO * KRUGOVAL

POGLED ŠIROM SVIETA

STALJIN — VJEČNA BRIGA I STRAH ENGLEZA

Premda su Englezi danas saveznici sa Staljinom, očito je da je to savez samo od nevolje. Englezka je sa Sovjetskom Rusijom saveznik zato, da bi ovaj »medvjed« krvario mjesto nje u težkoj borbi s Njemačkom. Prema svim razlozima, koji vode englezku politiku, ona bi morala zakvačiti se sa Sovjetskom Rusijom, jer joj ova križa u tolikoj mjeri njezine vanjsko-političke račune, da se u tome ne može do kraja popuštati. Jer popuštati Staljinu do kraja značilo bi za Englezku izdajstvo one politike, koja joj jedina može osigurati moć u Evropi i kolonijalno carstvo.

Radi toga je Staljin vječna briga Englezke, jer je svakome Englezu ili barem onima, koji triezno englezki misle, jasno, da on predstavlja strahovitu opasnost za Englezku. Slučaj bivše Čehoslovačke, koju bi Englezka tako rado imala kao svoju savezničku i upravo zaštitni zid naprama ruskim presizanjima u Evropu, slučaj Poljske, koju bi Englezka takodjer htjela zatvoriti Rusiji, prodiranje prema Evropi, a u kojim državama danas Staljin hoće imati glavnu rieč, pa slučaj Italije, gdje Staljin sve više gura napried komuniste pokazujući i ovdje da si želi stvoriti čvrst položaj — makar je tu jedna od najosjetljivijih točaka englezkih probitaka, sve su to za Engleze jasni primjeri, kako se Staljin ne želi boriti samo za to, da bi njih oslobodio straha od Njemačke, nego da im oduzme ono, i još mnogo više, no što bi im oduzela Njemačka. Staljin hoće preko Češke i Slovačke i preko Poljske u srednju Evropu, a preko Italije ravno prema zapadnoj Evropi. Tako bi Staljin želio kao sa dva kraka obuhvatiti čitavu Evropu, koju bi onda uredjivao ne po želji i volji Englezke, nego po svojoj želji.

U posljednje vrieme Staljin jasno pokazuje Englezkoj, da bi htio s još jedne strane zahvatiti Evropu, i to sa sjeverne. O tom piše nedavno i sam jedan englezki list navodeći da sovjetska vlada želi sudjelovati u »privremenom zaposjedanju Norvežke«. Norvežka je od najsjevernijih država Evrope, a njezina je važnost za Sovjetsku Rusiju u tome, što ova želi i na tom dalekom sjeveru imati otvoren most i put prema zapadnim rubovima Evrope, i dalje u široki sviet.

Tako se Sovjetska Rusija želi još jednim putem uvući u Evropu, a Englezka može tek to zabilježiti i potajno se srditi. Dokle će Englezi to moći gutati i samo potajno se srditi, pokazat će budućnost.

»CHURCHILLOVA POSLJEDNJA KARTA«

Danas se već toliko govori o velenavali Engleza i Amerikanaca na Evropu, da o toj velenavali ili, kako se drugčije kaže, invaziji, mnogi baš zato najozbiljnije sumnjaju držeći se one poznate poslovice da iza velike grmljavine redovito bude malo kiše. O toj invaziji piše nedavno zamjenik njemačkog glavara za novinstvo zanimljiv članak, iz kojega vadimo neka značajnija mjesta.

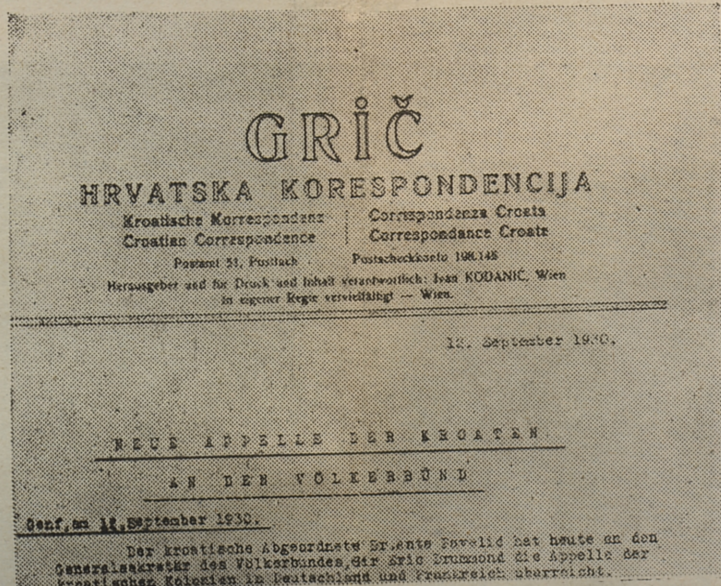
Već od početka rata, piše Sündermann, igrala je rieč o »drugom bojištu« u neprijateljskom rječniku osobitu ulogu, te se od tada s raznim značenjem provlači kroz sva razdoblja sada već petgodišnjeg rata. Smisao ovog zahtjeva, koji se ponajprije odnosio na norvežki podhvat, zatim na Simovićev puč u Beogradu, pa na južnotalijansku invaziju i konačno na napadaj na Atlantski bedem, ostao je uviek isti: tražiti novi put unatoč svim dosadašnjim neuspjesima.

Kada je Poljska pala, želio je neprijatelj u Norvežkoj naći novu odskočnu dasku protiv Njemačke. Kada je norvežka osnova doživjela neuspjeh, trebalo je preko Belgije i Nizozemske pogoditi ruhrsko područje. Kada je Francuzka propala, uperili su Angloamerikanci svoj pogled na evropski jugoiztok. Teka kada su se Sovjeti počeli otvoreno boriti, postalo je u Churchillovoj kliki mirnije. Ali istovremeno je Moskva postala glasnija. Kada je medjutim postalo jasno, da ni neprijatelj s iztoka ne može svladati njemačku i evropsku borbenu snagu, opet je poraslo zanimanje ratnih huškača, koji su u medjuvremenu morali pretrpjeti još cieli niz iztočno-azijskih poraza. Nato su još jednom pokušali položiti nadu u moralni slom njemačkog naroda: teroristički zračni rat postao je ratnim receptom broj 1. Ali i taj se račun pokazao pogrješnim. U isto vrieme stupio je u prvi red Churchillov račun s obzirom na »meko donje tielo Evrope«, koje se medjutim već kod Cassina pokazalo prilično tvrdim. Od Norvežke do Cassina — sami neuspjesi. Sada na ljeto 1944. — pet godina nakon što je London objavio rat, predstoji novi i najveći od svih dosadašnjih eksperimenata, napadaj na naše godinama izgradjivane postave na zapadu. Kada ta invazija doživi neuspjeh — ona će doživjeti neuspjeh, jer je borba protiv nje evropsko životno pitanje — ne postoji daljnja mogućnost za naše neprijatelje, da unište Njemačku i da podčine Evropu. Invazija je ujedno i posljednja Churchillova karta.

IZMUČENA FRANCUZKA

Malo ima naroda, koji su tako podlo izdani kao francuzki narod. Francuzki narod je ušao u ovaj svjetski rat, jer su ga uveli u nj tadanji njegovi službeni politički predstavnici. Medjutim, kad je njemačka vojska navalila svom žestinom, Englezka i Amerika naprosto su u tom najtežem času za francuzki narod taj narod napustile. Englezi i Amerikanci ili nisu bili spremni, ili nisu bili voljni pružiti Francuzkoj vojničko pojačanje. Prema svemu izgleda da je bilo i jedno i drugo.

Francuzka je vojska bila poražena, francuzka je morala zatražiti primirje. To joj je bio jedini mogući spas od posvemašnje propasti. Tako je francuzki narod upoznao himbu Englezke i Amerike i udario novim putem — mimo Englezke i Amerike. Na tom novom putu, trnovitom i težkom, vodi danas Francuzku siedi njezin maršal, starac preko 70 godina, Petain. Medjutim, Englezi i Amerikanci, vjerojatno bojeći

GRIČ

HRVATSKA KORESPONDENCIJA

Kroatische Korrespondenz | Corrispondenza Croata
Croatian Correspondence | Correspondance Croate

Postamt 51, Postfach · Postscheckkonto 198.148

Herausgeber und für Druck und Inhalt verantwortlich: Ivan KODANIĆ, Wien
in eigener Regie vervielfältigt — Wien.

12. September 1930.

NEUE APPELLE DER KROATEN

AN DEN VÖLKERBUND

Genf, am 12. September 1930.

Der kroatische Abgeordnete Dr. Ante Pavelić hat heute an den Generalsekretär des Völkerbundes, Sir Eric Drummond die Appelle der kroatischen Kolonien in Deutschland und Frankreich überreicht.

Prve ustaške novine u emigraciji

se, da bi Francuzka opet mogla postati velesilom, zovu ovog trieznog francuzkog rodoljuba izdajicom, a po francuzkim gradovima i selima bacaju bombe. Zato nije čudo, da je francuzki narod na ovakovu podlost sve ogorčeniji.

Nedavno je maršal Petain posjetio sjeverno područje Francije. O tom njegovu posjetu mnogo su pisale sve francuzke novine. Iz tog pisanja jasno se vidi, kako se izpaćeni francuzki narod sve čvršće zbija oko današnjeg svog državnog glavara, znajući da jedino tako može izaći iz težkog položaja, u koji ga je dovela politika vjere prema onima, kojima veličina i snaga Francuzke samo smeta.

»Petit Parisien« piše, kako maršal nije bez posebne namjere prilikom svog posljednjeg posjeta upozorio na ruševine i patnje francuzkih gradova. On isto tako nije prečuo poziv Parižana, da Francuzka danas oko njega stvori jedinstveni blok. Pariz danas odbija sve nesuglasice i razočaranja od sebe i skuplja se u domoljubnom oduševljenju oko svog zakonitog glavara.

»Echo de France« piše, kako danas svi Francuzi s najvećim strahom govore i misle o takozvanom oslobodjenju. To »oslobodjenje« donosi samo kišu bomba, komunističke ustanke, uništavanje, krv i umorstva.

»U odlučnom času — piše »France Socialiste« — Francuzka ima uza sve nesporazumke jednu jedinu misao o opasnosti, koje joj neposredno priete.

PRED ZASJEDANJE ENGLEZKE RADNIČKE STRANKE

Kako javlja englezka dojavna služba, na godišnjoj skupštini englezke radničke stranke, koja će se održati pred kraj mjeseca svibnja, razpravljat će se i o nekim osobnim pitanjima vodja, koji su do sada u priličnoj mjeri upravljali politikom stranke. Objavljen je dnevni red skupštine, koji pokazuje, da su razna družtva radničke stranke iz pojedinih mjesta podniela 38 rezolucija u prilog misli, da se prekine ratno »izborno primirje«, po kojemu su se radnička i konzervativna stranka obvezale, da ne će stupiti u medjusobnu borbu pri naknadnim izborima. Podnesena je takodjer i rezolucija, u kojoj se obtužuje Churchillova vlada, da se okreće prema fašizmu, što dokazuje njen rad u Sjevernoj Africi, Italiji i na drugim mjestima, što drži u službi ljude poput Hoarea, napada se uztrojstvo »Amgota« itd. Ova rezolucija poziva radničku stranku, da se opet vrati svojoj ulozi prave oporbe u parlamentu. Druge neke rezolucije predlažu, da se podupre socijalistički demokratski pokret u oslobodjenim zemljama, te da se Europa po mogućnosti što više ujedini u naprednom duhu. Jedna rezolucija traži da se odmah objelodani socijalistički program, kao podloga za poslijeratne osnove, te osobito naglašava nuždu gospodarske ponove podpunog uposlenja i družtvovne skrbi za sve. Jedan dio stranke poziva englezku vladu neka obeća, da će u najvećoj mjeri pomagati, da se u oslobodjenim zemljama osnuju privremene demokratske vlade, koje će se oslanjati na pokrete narodnog odpora. Jedna rezolucija tvrdi, da u Europi može doći do trajnog mira jedino, ako se osnuju socijalističke Sjedinjene Države Europe. Jedna je skupina iz Škotske podniela rezoluciju, da se ne iznose zahtjevi o bezuvjetnoj predaji, nego da se mjesto toga sastavi izjava o politici, koja će se voditi prema narodu Njemačke i zaposjednutih zemalja, što bi svakako povoljnije djelovalo na narod u tim zemljama.

Kako se iz svega toga vidi medju englezkim radnicima jako vrije, a što je najznačajnije sva ta vrienja odnose se protivnički prema sadašnjoj politici Churchilla. Z ovog čestog spominjanja »predstavnika narodnog odpora« u raznim zemljama jasno se vidi da i Staljinovi ljudi imadu tu prilično svoje prste. Poznato je naime da »narodnim odporom« nazivlje boljševička promičba nastojanje svojih agenata u raznim zemljama oko komunističkog prevrata i vezanja tih naroda uz boljševičku Rusiju.

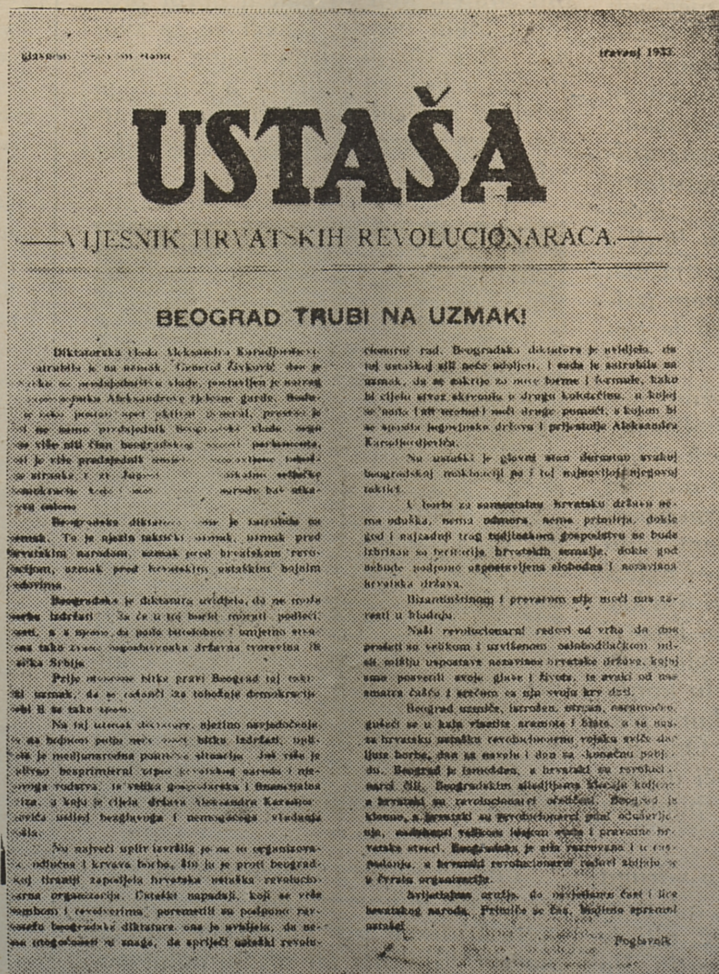
PROMJENA POLITIKE!

Povodom nedavnog puštanja na slobodu u Indiji jako obljubljenog političara i dugogodišnjeg vodje indijskog naroda Gandhija pišu nedavno englezke novine »Observer« sliedeće:

»Nakon Oswalda Mosleya, pušten je na slobodu Gandhi. On je star i veoma bolestan, a nedavno je umrla njegova supruga. Ovo pametno i bezuvjetno puštanje Gandhia na slobodu znači promjenu politike.

Prije godinu dana, kada se je Gandhi spremao na post u zatvoru, sa službene strane bilo je izpravno izjavljeno, da liečnička njega i briga u dvorcu Pooni ne mogu biti bolji izvan tog mjesta. Sad vlada mora imati hrabrosti da podje i dalje. Ako ne bude obćenitog puštanja na slobodu, što bi možda bilo najlukavije, onda treba dopustiti da se uzpostavi dodir izmedju preostalih uhićenika kongresne stranke, koji takodjer do sada nisu sudjeni, te drugih hinduskih političara«.

Razumljiva je ova promjena englezke politike u koloniji Indije. Do sad su Englezi u toj svojoj koloniji hapsili i zatvarali političke vodje ovog potlačenog naroda nadajući se da će tako slomiti odpor. Medjutim danas prema Indiji sve više napreduje snažna japanska vojska, uz koju se bore i organizirane indijske čete, kojih broj sve više raste, i Englezka vidi da mora nekako promieniti svoju politiku, da mora pokušati lukavstvom ne bi li spasila svoj položaj u toj jednoj od najvažnijih njezinih kolonija. Medjutim kad počinje govoriti oružje redovno je već prekasno za politiziranje.

USTAŠA

VIJESNIK HRVATSKIH REVOLUCIONARACA

BEOGRAD TRUBI NA UZMAK!

Pred 14 godina: treći broj »Ustaše«

ONA IH OBTUŽUJE

Pred neko vrieme partizanski listić »Slobodna Dalmacija« donio je jednu izjavu dr. Smodlake, komesara za »spoljne« poslove u partizanskoj vladi, o dojmovima prigodom njegovog prvog sastanka sa »maršalom Titom«.

»Gorio sam od želje, izjavio je dr. Smodlaka, da osobno upoznam ovog vanrednog čovjeka, čije ime s uzhićenjem spominju milijuni naših i u koga danas radoznalo i s priznanjem upire oči čitava Evropa. Zato ne ću pretjerati, rečem li, da je drug Tito, s punim imenom Josip Broz, jedna od najvećih i najmarkantnijih ličnosti na političkoj pozornici suvremene Evrope.«

Ovako dr. Smodlaka, čoviek, koji je potekao iz hrvatskog naroda, ali koji nikada nije ničim pripadao tom narodu, već je služio svakomu, a jedina veza, koja ga je vezivala sa svojim narodom jest ta, što je svima silama radio na štetu svog naroda. On danas luta šumama kao divlja i proganiana zvier, putuje naokolo i traži pomoć od svakoga, tko je spreman pomagati krvoločni banditizam njegov i njegovih drugova. Senilni starac, kojemu je pamet i razum zatajio, koji je svoju vlastitu krv izdao i postao otrovni korov na hrvatskoj njivi, govori o »drugu Titu« kao o najvećoj i najmarkantnijoj osobi na političkoj pozornosti suvremene Evrope, Čije ime s uzhićenjem spominju milijuni naših ljudi i u koga danas upire oči čitava Evropa, ne mareći da s takovom izjavom najdublje vriedja narod, iz kojeg je potekao.

Budimo iskreni. Danas Evropa pozna »Tita« kao eksponenta boljševičke Rusije, plutokratske Englezke i imperialističke Amerike, koji se u ovom dielu Evrope sa svojim bandama bori za njihove probitke, u prvom redu protiv zemlje, u kojoj harače. Englezi su bili uviek naučeni, da drugi liju krv za njih, što su preko »druga Tita« i ovdje postigli, jer ako bi htieli imati kakovog uspjeha u ovom dielu kontinenta, morali bi to svakako skupo platiti svojom vlastitom krvlju. Oni, dakle, imaju zašto da »upiru oči u druga Tita i da s uzhićenjem spominju njegovo ime«.

Što hrvatski narod misli o »drugu Titu« i o njegovim bandama, o tom bi bilo suvišno reći i jednu rieč, niti će mu hrvatski narod ikada oprostiti, što je doveo s one strane Drine najgori olоš u Hrvatsku, da po njoj pali, kolje i pustoši. Hrvatski narod spominje ime »druga Tita«, ali ga spominje s najvećim prezirom i prokletstvom. Njegovo ime postalo je simbol užasa, krvopije i bandita. Skinuo je hrvatski narod krinku s obraza »druga Tita«, iza koje se pokazalo rugobno lice izdajničkog sluge crvenog cara Staljina. Odkrio je hrvatski narod zastor sa partizanskog »glavnog štaba«, gdje su se pokazala lica tudjinaca: Srbijanaca, Crnogoraca, Slovenaca, talijanskih kukavičkih izdajnika, englezkih i boljševičkih padobranaca, koji sačinjavaju vodstvo i štabove boljševičkih i englezkih plaćenika, koji su već mnoge naše krajeve svojim razbojničkim pohodom na prepad opustošili i u crno zavili.

Nema takvog imena, koje bi dalo pravo značenje krvavim djelima »druga Tita«!

Dr. Smodlaka može o njemu govoriti kao o najvećoj osobi suvremene Evrope, koji izgleda da će zasjeniti i samog »otca naroda« druga Staljina. Hrvatski narod pak gleda uzduž ciele hrvatske zemlje grobove svojih najboljih sinova, koji su pali u borbi protiv Titovih banda, boreći se za svoj mir i slobodu, ali gleda i jame, duge i široke, u koje su poluživi, a prije toga zvjerski mučeni, bacani nevini hrvatski sinovi, žene i djeca od vojnika »druga Tita«.

Pogledajte ovu djevojčicu na grobu svojih milih i dragih. Gledajte te njezine divne oči pomućene dugim plačem. Gledajte taj njezin bolni pogled, u kojem se odrazuje sva težina njezinih boli i patnja. Krvavi banditi »druga Tita« zaklali su njezinog otca, majku, braću i sestre. Ona je čudom ostala. Sama je. »Oslobodilačka vojska druga Tita« nije je pronašla, jer je prestrašena pobjegla i sakrila se od uzbudjenih pogleda Titovih vojnika.

Sada stoji na grobu, u kojem leže pokopane sve njezine nade. Zar ne čujete s njezinih usana najtežu osudu protiv ubojica njezinih milih i dragih.

Uzdasi su to najteže obtužbe.

— Tito, ja te obtužujem!

— Ja te obtužujem, jer si ubio mog nevinog otca i ostavio me bez brižne hraniteljske ruke!

— Ja te obtužujem, jer si ubio moju majku i ostavio me bez toplog zagrljaja!

— Ja te obtužujem, jer si ubio mo-

tjedni

Dnevne su novine obširno izviestile o nalazima grobova ubijenih u šumi nedaleko Kašine, koje su umorili partizani za svoje strahovlade u onom kraju.

Već po izjavama seljaka iz okolice može se razabrati, da to nisu jedini takovi grobovi u tom kraju, a takodjer da ih je mnogo neodkrivenih po cieloj Hrvatskoj.

Svagdje jedna te ista stvar: ista klika, isti ljudi razbojnici, u ime iste ideje, radi istih »krivica« — učiniše iste stvari.

Miroljubivi komunisti poubiše iztaknutije, mućnije, pametnije, bistrijih glava ljude, da bi ostalima natjerali strah i poslije mogli pričati štogod ih je volja, da se nitko više ne usudi drugačije misliti nego li oni.

Svejedno, bilo to u Poljskoj ili u Hrvatskoj ili bilo gdje drugdje.

Možda bi još tkogod našao i kakovu razliku izmedju Katyna i Kašine odnosno svih nepoznatih takovih grobišta po Hrvatskoj. Naime u Katynu su potučeni častnici — dakle iz neke klasne mržnje, jer su gospoda (što dakako ne stoji niti je bio razlog njihovom umorstvu), no kod nas i to nije. Poubijani su mali ljudi, seljaci, obrtnici, gradjani — ljudi, koji su od svake velike politike bili vrlo daleko — a jedina krivica je bila možda, što su po svom zdravom hrvatskom osjećaju živjeli i radili.

Što je bila svrha svih tih pokolja? Obezglaviti masu, ukloniti sve one, koji su znali, tko su i gdje im je mjesto, onemogućiti ih da to i drugim reknu — ukratko, spriečiti da se bilo tko nadje, tko bi se suprotstavio njihovoj promičbi, uništavanju i upropašćivanju hrvatskog naroda.

ju braću i sestre i ostavio me samu bez igdje ikoga!

— Ja te obtužujem, jer haračiš i pustošiš po mojoj domovini!

— Tito, ja te obtužujem za nevinu hrvatsku krv, koju si prolio ti i tvoji vojnici!

— Tito, ja te obtužujem, jer hoćeš da porušiš mir i slobodu moje izpaćene domovine!

— Tito, ja te obtužujem, jer si krvnik i ubojica mojih roditelja, moje braće, mog naroda!

Pogledajte ovu djevojčicu, punu suza i boli, da čujete s njezinih nevinih usana toplu i duboku molitvu:

— Bože veliki, čuvaj moju dragu Hrvatsku!

V. R.

Lističi

Sigurno je, jasno je — viču činjenice — da su takova djela mogli počiniti samo tudjinci — nehrvati, protivnici svega, što je hrvatsko. Možda viesti posljednjih dana upravo najbolje to osvietljuju. Krugoval »Slobodna Jugoslavija« objavio je sliedeće:

»**U Srbiji na odsjeku fronte Valjevo—Gornji Milanovac naše jedinice vode uporne bojeve s njemačkim četama. Narod svuda s oduševljenjem pozdravlja naše srbske brigade, koje su se poslije dvie i pol godine neprekidnih bojeva u Bosni, Hercegovini, Crnoj Gori i Hrvatskoj vratile u svoj zavičaj.**«

Mi smo to često i mnogo izticali, ali — našlo ih se prodanih duša, budala, plitkoglavaca, koji su (bez obzira na to, vjeruju li sami tome ili ne) trubili i pričali i uvjeravali, da se ljudi iz šume — bore za nas.

Može li se još otvorenije, jasnije, uvjerljivije te stvari nekome osvietliti? Tko pak i nakon tih činjenica i nadalje uztraje na svom izdajničkom smjeru — tada ukoliko ga ne spasi liečnička svjedočba o umobolnosti — jedino mu je mjesto u dobrom, sigurnom i čvrstom zatvoru.

S naše strane često ponavljena a sa suprotne jednako često zatajivana i skrivena činjenica — dobila je eto dokaze u samoj njihovoj izjavi — a toliki grobovi, skriveni na sve strane mogu samo sliepcu biti nevažna stvar.

Još nešto povodom izjave »Slobodne Jugoslavije — prije svega to je dakle otvoreno priznanje činjenice da su se partizanske jedinice — kako javlja dojavni ured »Transcontinent Press« — iz unutrašnjosti Srbije dvie i pol godine borile preko hrvatske granice, kako bi tamo stvarale nemir i onemogućile sredjenje mlade hrvatske države«.

Drugo izjava o povlačenju može biti samo patka — da bi na neki način dio krivnje makar za preostala i buduća nedjela njihovih prijatelja i njih samih — pao i na hrvatski narod.

Nasuprot toga možemo samo postaviti — bezbrojne hrvatske Katynske šume, gdje su poubijeni, mučeni i masakrirani samo Hrvati od partizana.

Bila bi ludost, samoubijstvo, zrelost za ludnicu — da narod Hrvati sami sebe nište, pale, ubijaju, kolju — za volju nekakovih mutnih pjesama odnekud s iztoka — na koje se strane nikada u svoj poviesti hrvatski narod nije obraćao.

Šumsko i svako razbojničtvo nije prema našoj naravi, ne može se nešto sličnoga naći nigdje u ovoj našoj povlasti, nismo nikada imali nikakovih hajduka ni harambaša. Drugi imaju na to patent, mi pak na žalost — imamo naše Katynske šume — s grobištima hrvatskih mučenika.

Zlatni temelj Hrvatske države

Čuo sam pred pola godine, dok su se naime još neki ljudi izvlačili od vojne dužnosti, da je neki individuum obećavao ravnih 100.000 kuna za svoje »oslobodjenje« (ako se naime nadje propalica, koja će taj novac uzeti i zauviek uprljati svoj obraz!)

Čovjek dakle, koji je postavio sebi kao životni ideal svoju trbušinu, mislio je da vriedi, prema vlastitoj procieni, punu desetinu velikog milijona.

S kolikom bismo onda cienom morali procieniti one, koji su dokazali, da se smrti ne boje, one koji za sobom vuku tri duge godine terena, kod kuće razvaljena i pusta ognjišta, a u duši bezsmrtnu volju za borbom? (Računica bi zastala kao pokvareni sat, kad bismo pokušali i ovdje računati kao trgovci).

S punim pravom nazvat ćemo naše vojnike zlatnom podlogom države.

*

Našla se je neka luda, koja je pokušala označiti svotu, kojom bi se moglo kupiti ova srdca i duše na smrt Poglavniku i domovini vjerne. Mislili su da bi se mogao naći bogataš, koji bi čitavu Hrvatsku obtočio zlatom, koji bi smogao i dovoljno novca, da kupi idealiste i revolucionarce. Bila je to težka zabluda demokratskih mozgova.

Rad je u Hrvatskoj uzet kao temelj blagostanja, a borba će ostati zauviek uvjetom našeg obstanka. Srdca i duše ima dosta u domovini, koja će izdržati utakmicu izmedju poštenja i trgovine.

Evo najbližeg primjera:

*

Poglavnikova nesavladiva Crna legija s herojem Bobanom na čelu. Hoće li se ikada ti oružani momci umoriti, zastati ili iznevjeriti?

Gledao sam ih umorne od puta i borbe. Zadnjim snagama oni su pjevali pjesmice, u kojima su o svom državnom poglavaru govorili kao o dragoj djevojci.

»Poglavniče, ružico zlatna, jabuko zlatna, cvieće naše . . .«

Oduševljenje i čudni žar u očima goni ove ljude po tvrdim cestama, opasnim šumama i bojištima domovine. A sve se može slomiti, ali dušu i srdce dok je živo nikako.

*

Koliko su godina i muke utrošile mudre glave, da urede zamršene filozofske sustave i da se po njima nekako dovinu do žudjenih visina zadovoljstva i spoznaje.

A borci?

Sva je njihova filozofija sadržana u riečima s kojima oni kruh svoj dijele, borbu vode, živu i ginu: ZA HRVATSKU I POGLAVNIKA!

Ništa više! Srdce tim ljudima daje nadljudsku hrabrost, um i pamet bilježi u njima samo rat ili mir, prijatelja ili neprijatelja. Odredjenim pravcem idu vojnici Hrvati.

Neutralnost puzi oko njih kao nezdrava bara.

*

Poglavnikova rieč!

»Nije li to dosta?« pitao se u čudu zapovjednik Crnaca.

»Ima li veće svetinje za vojnika, nego što je zapovied?« Kako je prozirna krilatica s kojom se htjedoše pokazati neki podzemni tipovi, kad su govorili, da je drugo borac, a drugo vojnik. Oni su naime mislili, da biti vojnik, znači imati ulaštene čizme i jednaku odoru, a biti borac, tući se bez reda. Ako bi tako moralo biti, onda volimo više borce, nego vojnike.

*

Nemamo toliko odora, koliko dobrovoljaca — govore nam ljudi s terena. Nisu li te rieči slične onima iz prvih dana oslobodjenja. Slične su, ali vriednije, jer su nekoć mogli u dobrovoljce stupiti ljudi trenutačno oduševljeni slovom »U«, danas pak svaki, koji na čelo svoje stavi znak smrti, može se pod tim častnim znakom samo za svoju zemlju boriti i poginuti, ali pljačkati ne može.

ŽIVOT, LJUDI I DOGODJAJI
u domovini

ODLIKOVANJE MINISTRA ORUŽANIH SNAGA

Svojom odredbom Poglavnik je odlikovao Malom srebrnom kolajnom Poglavnika Ante Pavelića za hrabrost Antu Vokića, ministra oružanih snaga i ustaškog pukovnika za hrabro i odvažno držanje prigodom uzpostave hrvatske državne vlasti kao i u borbama protiv odmetnika u sklopu »Crne legije« od početka njezinog djelovanja do konca g. 1942. na području Bosne i Hercegovine.

ZEMUN POSLIJE BOMBARDIRANJA

Iako će Zemun težko preboljeti udarac, koji mu je zadan prigodom četiriju napadaja neprijateljskih zrakoplova, ipak se prilike sredjuju i sve po malo ide boljitku. Ruševine su odkopane i sada se može slobodno prolaziti svim ulicama. Narodna Zaštita je bila uviek na svom mjestu. Osobito su se iztakli neobičnom požrtvovnošću i nesebičnim radom pripadnici oružanih snaga, koji su kroz kratko vrieme postavili sve na svoje mjesto. Život u gradu teče gotovo normalno, osim malih izuzetaka. Na tržnici je veoma živo, osobito u ranijim jutarnjim satovima. Ima u izobilju svakovrstnog povrća ,mliečnih proizvoda, jaja, voća i ostalih zelenih proizvoda. U tom se pogledu ne osjeća pomanjkanje. Ciene su umjerene. Dućani, koji nisu mnogo oštećeni, redovito su otvoreni, pa se stanovnici Zemuna obskrbljuju u dovoljnim količinama najpotrebnijim. Svi uredi funkcioniraju, škole se otvaraju stanovi se postradalima dodieljuju i tako sve dolazi u redovitu kolotečinu, pa se malo po malo zaboravljaju strahote, koje je Zemun proživio. Mjerodavni činbenici, koji su do sada uviek blagim okom i darežljivom rukom gledali i pomagali Zemun, ovaj puta će još djelotvornije pomoći, pa će Zemun ponovno zasjati novim sjajem i biti kao i dosada dika i ponos liepe naše domovine na najiztočnijoj njenoj točci.

VISOKI POSJET NAŠEM UREDNIČTVU I TISKARI

11. svibnja, tek što je započeo pravi rad u našem uredničtvu, kuca netko na vrata i nakon prilično odsječenog: Napried — ta u radu smo — ulazi impozantna pojava: general vitez Slavko Stanzer. Koliko god nas je ovaj visoki posjet iznenadio, to više nas je razveselio, jer ime ovog hrvatskog generala poznato je ne samo u čitavoj našoj Domovini nego i medju vojničkim krugovima u stranom svietu. Urednik lista podnio je visokom gostu prijavak i predstavio mu ostale članove uredničtva, a zatim mu u kratko prikazao rad ovog uredničtva. Kako smo upravo dovršavali ovaj broj, mogli smo visokom gostu prikazati ukratko čitav rad oko stvaranja jednog broja lista. Nakon pregleda uredničtva, posjetio je g. general tiskaru »Ustaše«, gdje je pobliže promatrao rad na »slaganju« lista, koji rad je bez sumnje najzanimljiviji, jer se taj obavlja na najsavršenijim strojevima što ih posjeduje današnja tiskarska umjetnost.

Nakon pregleda rada u tiskari, visoki gost je napustio naše prostorije davši nam nekoliko savjeta kojih će se ovo uredničtvo vrlo rado držati, jer su odraz velikog izkustva i poznavanja prilika u kojima se danas nalazimo mi Hrvati.

BAČKI HRVATI

Prigodom stote sjednice bačke mladeži, okupljene u družtvu bačkih Hrvata, održana je svečana proslava. Zanimiv je rad družtva tokom dosadanjih sto sjednica prosvjetnog ogranka bačke mladeži. Na Državnoj Krugovalnoj postaji Zagreb održano je 28 priredaba za sunarodnjake u Bačkoj, osnovana je knjižnica od preko pet stotina knjiga, te održano sedamdeset pet stručnih predavanja. Na samoj proslavi zanimljivo je bilo predavanje J. Dulića o temi: »Bački Hrvati i Hrvatska Država«. Takodjer je govorio Vojislav Pešut o zadatcima hrvatske mladeži Bačke. Priredbu je završio predsjednik družtva bačkih Hrvata dr. Andrić.

IZ TESLIĆA

U Tesliću je ustrojen Pričuvni narodno-zaštitni vod, te se odmah odpočelo vježbama, tečajevima za sestre pomoćnice, predavanjima, izgradnjom rovova, kupnjom liečničkog tvoriva, bolničkih nosila, izborom zgrada za obdaništa i liečnička pomoćišta.

PREKO 1000 MRTVIH ODMETNIKA U DVA DANA

Na dane 10. i 11. o. mj. zadan je partizanima osobito težak udarac. Na mjestima borbe, koje su se tih dana vodile, pronadjen je do sada 1031 mrtav partizan, 112 ih je zarobljeno, a 34 su se predala. Plien se još prebrojava. Do sada je ustanovljeno, da je zaplienjeno 11 težkih strojnica, 3 strojopuške, 4 bacača, velika količina pušaka, ručnog oružja, streljiva i ostale opreme. Pojedinačna izvješća pokazuju najbolje, kako su pojedine partizanske skupine bile težko poražene. Ova dva dana mogu se ubrojiti medju najnesretnije dane za odmetničke skupine. Treba čestitati našim hrabrim vojnicima na takovim uspjesima.

JEDAN DAN ŠEST ZRAKOPLOVA

U samo jednom danu na 10. svibnja o. g. nad područjem Nezavisne Države Hrvatske srušeno je šest neprijateljskih zrakoplova.

GENERAL VITEZ VILKO BEGIĆ U PRIMORJU

U Split je stigao general-poručnik vitez Vilko Begić kao častnik za vezu kod SS postrojbi.

Odmah po svom dolazku u Split posjetio je general vitez Vilko Begić glavara gradjanske uprave dra Nardelija i zadržao se s njim u dužem srdačnom razgovoru.

General vitez Vilko Begić posjetio je pred nekoliko dana u pratnji glavara gradjanske uprave viteza dr. Brune Nardelija i mnogih častnika ustaške postrojbe u Kaštelu Novom i u Trogiru. U Kaštelu Novom je general Begić pregledao počastnu sat i održao postrojenim ustaškim vojničarima kraći govor u kojem je iztakao sreću što može pozdraviti na obali našeg mora hrabre ustaške vojničare. Zatim je general Begić obišao vojničke nastanbe i pohvalio zapovjednika i vojničare zbog uzornog reda i stege.

Nakon dolazka u Split posjetio je general Begić nastanbu pripadnika ustaške bojne. Postrojenim vojničarima održao je general Vilko Begić govor u kojem je pohvalio njihovo držanje i prokušanu borbenost o čemu najbolje svjedoče mnoga odlikovanja koja

vojničari ponosno nose na prsima.

Iz nastanbe ustaške bojne krenuo je general Begić u domobransku bolnicu gdje su ranjenicima podieljene cigarete. Zatim je general Begić pošao prema mornarskoj vojarni gdje je visokim predstavnicima vlasti predao prijavak obalni zapovjednik a zatim je general Begić obišao izvrstno postrojene stotine mornara i brojnu skupinu primorskih častnika pohvalivši njihovu spremu i držanje.

NOVI MINISTAR

Našim novim ministrom vanjskih poslova imenovan je dr. Mehmed Alajbegović. Novi ministar preuzeo je svoju novu dužnost te odpočeo redovitim poslovanjem.

IMENOVANJE

Ustaša novinar Vilim Peroš imenovan je glavnim i odgovornim urednikom dnevnika »Nova Hrvatska«.

DRUŽTVOVNA SVIEST POKRAJINE

Prošlog mjeseca je u Rumi osnovan odbor za izbjeglice, koji se odmah dao na rad, pa je održao tjedan sakupljanja doprinosa u novcu i naravi. Taj je posao bio povjeren ovdašnjim Hrvaticama, koje su u isto vrieme prodavale i odkupne znakove. Kad je završeno sakupljanje održana je priredba u Hrvatskom domu, na kojoj su saobćeni posljedci sakupljanja za izbjeglice. U gotovu novcu je sakupljeno ukupno 599 tisuća 958 kuna. U ovu svotu je uračunat doprinos slikokaza, koji su kroz cio tjedan ubrali 28 tisuća 270 kuna, doprinos gostioničara, koji su ubrali od gostiju 30.000 kuna, te dobitak postignut od nogometne utakmice 10 tisuća kuna. Osim novca sabrano je 2.808 kg brašna, 568 kg graha, 698 kg krumpira, 140 kg luka, 87 komada sapuna, 1 kg slanine, 5 i pol kg masti, 2 šunke, 150 kg kukuruza, 2 haljine, 1 hvat drva i 10 pari cipela.

IZ VRLIKE

U posljednje vrieme izvršili su četnici niz novih zlodjela. Posebno su svoju »djelatnost« upravili na pljačku hrvatskih seljaka, kojima su odnosili sve do čega su došli. Seljaka Ivana Gašpara ubili su i Josipa Mučala te niz drugih seljaka vrličke krajine. Zvjerstva četnika gomilala su se iz dana u dan, pa bi bilo suvišno nabrajati pojedinačno sve zločine, koje su oni izvršili u posljednje vrieme nad vrličkim pučanstvom.

Posebno težke dane doživjela je Vrlika, kad je došlo do medjusobnih borbi izmedju partizana i četnika. Vrlika je u tom razdoblju promienila oko dvadeset puta »gospodare«. Naravno, da su kod svega toga stradali u prvom redu životi i imovina hrvatskog seljačtva.

Sada u Vrlici postoji jača posada hrvatskih oružanih snaga, a pučanstvo nastoji koliko god se to više može, pružiti potrebnu pomoć, posebno na području prehrane.

Značajno je, da se u vrličkoj krajini skupilo preko 500 dobrovoljaca, koji su se na vlastitu pobudu prijavili u redove hrvatskih oružanih snaga, da bi zaštitili svoje obitelji i domaća ognjišta. Potrebno vojničko znanje dali su dobrovoljcima u svakodnevnim vježbama častnici ustaške djelatne bojne iz Sinja, a pripadnici ove vrličke milicije podpuno su obskrbljeni svom bojnom spremom.

Naoružani domaći sinovi vrličke krajine jamstvo su, da će se u tom kraju ponovno uvesti miran i redoviti život. U Vrliku se sada seli iz Sinja i obćinsko poglavarstvo, koje je zbog težkih prilika bilo prisiljeno privremeno uredovati izvan nje. U Vrliku vraćaju se već i mnogi izbjeglice, koji su se prije godinu dana sklonili pred neprijateljskim haračenjem u razne krajeve države.

Da bi se svima zavedenima, naivnima, prevarenima pružila mogućnost povratka poštenom životu, Poglavnik je 26. I. 1944. izdao Zakonsku odredbu o obustavi i neprovodjenju kaznenog postupka protiv odmetnika i vojnih bjegunaca, koji se vraćaju.

Unatoč sveg neprijateljevog zločinačkog nastojanja, da onemogući spasiti se onima, koji su to htjeli, ipak su imali prilike svi doznati za sadržaj te zakonske odredbe i koristeći se njom vratiti se iz odmetničtva poštenom životu.

To su i mnogi učinili, te se, koliko je zabilježeno, vratilo oko 30.000 odmetnika i vojnih neposlušnika.

Bilo je svima, koji su se htjeli spasiti, dosta milosti i vremena i prilike, da to učine; pa da se ne bi dogodile zloupotrebe i konačno tkogod se osjeća voljan pošteno hrvatski živjeti i raditi, više i nije u šumi — stoga je izdana Zakonska odredba o ukidanju povlastica spomenute Zakonske odredbe od 26. I. 1944.

Članak 1. ove Zakonske odredbe glasi:

»Na odmetnike, koji se do 26. svibnja 1944. ne prijave kojoj vojničkoj, upravnoj ili sudbenoj oblasti u svrhu povratka mirnom životu ili u svrhu uvrštenja u oružane snage Nezavisne Države Hrvatske, kao i na osobe, koje se do toga dana ne odazovu pozivima na udovoljenje vojnoj obvezi, ili se ne vrate na vojnu dužnost, koju su samovoljno napustile, odnosno koje se svojevoljno ne prijave vojničkim oblastima iz bjegunstva, ne će se primjenjivati blagodati iz Zakonske odredbe od 26. siečnja 1944. broj XXVII-173-D. V.-1944. o nepovadjanju odnosno o obustavi kaznenog progona protiv odmetnika i vojnih bjegunaca, koji se vraćaju.«

Predstoji još par dana, da se svaki, koji imalo čestito i pošteno misli, vrati i odieli od šumskih razbojnika. Za preostale postoji redovni zakon kao i za sve razbojnike i palikuće.

Hrvatski odličnici susreli su se u tudjem svietu

ARHEOLOŽKO ODKRIĆE U SPLITU

Prilikom rušenja crkvice Dušica na Poljani Kraljice Jelene, u svrhu otvora starinskih »Srebrenih Vrata«, već se vide tri prozora u obliku luka s gornje strane nad glavnim vratima carske palače s iztočne strane. Pokušano je probijanje tih prozora, pa se naišlo na šupljinu. Ustanovljeno je da postoji hodnik nad samim Srebrenim Vratima, poput onoga koji se nalazi nad »Željeznim Vratima«. Izpod Ura. Ima nade, da će se daljnjim odkrićima pokazati, da su stara Srebrena Vrata palače dobro sačuvana. Medjutim se crkvica Dušica dalje ruši, a bit će porušena kroz kratko vrieme. Gradjanstvo sa zanimanjem prati ovo, da čim prije vidi ta »Srebrena Vrata«, koja su kroz više stoljeća bila zatvorena. Otvorenje ovih vrata svakako je važno, a posebno gradu koristno i praktično, zbog prometa.

IZ ZEMUNA

U prostorijama Hrvatske čitaonice održan je uspjeli sastanak Tabora I. Prisustvovali su svi tabori. Glavni govornik bio je logornik Ivan Pleša. Osvrnuo se na najnovije dogadjaje poslije bombardiranja. Zatim je govorio upravitelj redarstva Bertolović kao i zastupnik zapovjedničtva doknadne pukovnije. Na sastanku donesena je odluka o dobrovoljnom radu svih pripadnika Ustaškog pokreta za odkopavanje ruševina.

Novela nagradnog natječaja „Ustaše"

BRAT

U maloj sobici, koja nam je služila kao uredovnica bojne, čulo se samo tiho kucanje budilice. Negdje u uglu, neki miš tiho je grebao. Kraj male petrolejke lica su nam sablastno titrala, a kroz otvoreni prozor mirisao je svježi večernji zrak. Listao sam po novinama, ali ništa nisam razumio. Još mi se u mislima motala priča mog prijatelja, koju mi je prije par časaka izpripoviedao. Od vremena na vrieme, kriomice sam ga preko novina pogledavao. Zamišljeno je sjedio sa cigaretom u ustima, gledajući u noć. Prsti su mu neprestano bubnjali takt po stolu, sa kojega je dopirao vonj rakije i slanine.

Bila je već skoro ponoć. Nije mi se spavalo, a vjerujem, ni njemu. Očekivali smo novu zapovied, koja je trebala uskoro stići po tekliću.

Negdje u daljini zarežalo je par strojopuščanih hitaca...

*

Danas, točno godinu dana je tome, kao da mi još bruji u ušima njegov topli, malo izprekidani glas...

... i nakon jugoslavenske kapitulacije vratio sam se. Dočekali su me goli, oguljeni zidovi naše stare kuće. Čitavo selo, kao neko djubrište: razbijena vrata, razlupani prozori, kuće bez krovova, namještaja. Moja kuća bila je na pol srušena, a stvari, koje nisu bile opljačkane, razbacane i razbijene su ležale čak do morske obale. Praznina. Pustoš.

Gdje su ljudi...?

Gdje mi je stara majka? Bolestan otac, i sestra, skoro još diete? A brat, mladji od mene za dvie godine?

Gdje su, dobri Bože...?

Trčao sam kao ludjak po selu.

Nigdje nikog. Ista slika kao i kod moje kuće.

Konačno sam pronašao staru rodjakinju, Jelu.

»... nema ih. Svi su odvedeni. Tu su bili oni sa perjanicama, Talijani. Jugoslavenska vojska se povlačila, bilo je pucanja, i tri Talijana su poginula. Nato su oni zapalili i opljačkali selo. Rekli su da smo mi pucali. Tvog otca i majku su bacili u more, sestru silovali i odvukli, a brata Niku vezali i poveli sobom. Skoro cielo selo su pobili i odvukli. Gledaj, još se vide krvavi tragovi svuda, a i dim se osjeća. Vidiš i suze mi je osušio taj dim, i nesreća, oh, moj sinko... Čuvaj se onih sa perjanicama. Bježi odavde...«

Da li me razumiješ, prijatelju? Da li sam trebao naricati nad ruševinama kuće, oplakivajući nešto, što nije više postojalo?

Prigušio sam bol i jecaje.

Morao sam živjeti, ali zaboraviti nisam mogao.

Nisam ništa više imao. Javio sam se u vojsku, postao sam ustaša. Kao bivšem pričuvnom častniku priznat mi je odmah čin. Znaš, gdje sam sve bio, na svim terenima, u svim borbama, od početka do danas.

Prolazili su dani...

Jednog dana javio mi se brat. Bio je živ. Pobjegao je iz talijanskog logora, i vratio se na naše područje. Poručio mi je, da će se boriti protiv Talijana i da ne će mirovati, dok ne osveti roditelje i sestru. U hrvatsku vojsku ne će, jer su nam Talijani »saveznici«.

Postao je partizan...

Povremeno sam primao viesti o njemu. Imenovali su ga čak komandantom brigade. Govorili su da je neustrašiv, i da je stalno u okršajima s Talijanima. Poslao sam mu par pisama i zaklinjao da se vrati i stupi u hrvatsku vojsku. Nije mi uobće odgovorio...

Mislio sam da će se vratiti nakon kapitulacije Italije. Nije bilo više Talijana da se protiv njih bori. A bio je dobar i predobar Hrvat da se bori protiv Hrvata. Evo vidiš ovo pismo, dobio sam ga prije dva dana. Njegova brigada nalazi se u kotlu, obkoljena od naših snaga, 20 km daleko odavde. Poručuje mi da požurim, da ga spasim... Ranjen je... Partizani su pri kraju snaga, nestaje im streljiva.

Što da radim, prijatelju, savjetuj! Znam, da se partizani ne će predati, jer se boje komesara, i još nekolicine. A brat mi možda umire... Zaboravlja da je partizan, da je ubijao i vjerojatno pljačkao, činio nasilja. Ali to su učinili Talijani od njega. I možda bi se predao, jer zna, da sam u blizini.

Nikada dosada se nisam bojao, ali sada strepim. Osjećam, kakvu ćemo zapovied dobiti. Bojim se za njega... A dužnost moram izvršiti...«

*

Vani se čuo glas, koji je tražio zapovjednika bojne. Stigao je teklić.

Prije nego sam otvorio omot, pogledao sam Juru. Gledao je ukočeno zapovied. Lice mu se trzalo. Bio je blied. Znao sam isto kao i on što će se dogoditi. Prošaptao je:

»Zar to baš mora, mora biti?«

U zapoviedi je stajalo, da se obkoljena brigada mora do kraja uništiti. Partizani se odupiru na obroncima oko sela K. Naša bojna ima zadatak zamieniti dio naših snaga, i u zoru zauzeti spomenuto selo. Pokret bojne — odmah.

Natočio sam Juri čašicu rakije.

»Jura, nije potrebno da ideš tamo. Ja ću preuzeti tvoju satniju. Znam, kako ti je.«

Izkapio je rakiju. Stegnuo je šake i čvrsto odgovorio:

»Ne, dužnost mi je da idem. Možda ću ga moći spasiti. Mora me poslušati, brat mi je... Ajde, podjimo ljudima.«

*

Dok se pred nama, daleko u tamnoj noći vodila ogorčena borba, čiji izprekidani šum smo dobro čuli, koracali smo nas dvojica uporedo na čelu kolone. Jura je usiljeno pričao o svojoj zaručnici, o jučerašnjoj igri šaha, o ustašama, o svemu, samo ne o bratu. Prihvaćao sam razgovor bez volje, znajući, kakav se pakao kovitlao u njegovoj dobroj, iskrenoj duši. Toliko je volio brata i bojao se za njega.

Selo K. je bilo već nekoliko kilometara blizu. Pucnjava se sve bolje čula. Naše topničtvo tuklo je bez predaha. Neprestano štektanje strojnica. U selu gori nekoliko kuća. Dobro se vidi sjaj vatre.

»Napried, moguće je još živ,« požurivao je Jura.

Skoro će zora.

Javio sam se zapovjedniku podhvata, pukovniku S. Nakon kratkih savjetovanja i uputa, izdana je zapovied za zamjenu prve borbene crte. Moja odmorena bojna zauzet će postave bojnika R., koji se povlači u pričuvu.

Naše četiri satnije razporedjene su, i zatvaraju kariku u neprobojnom lancu ustaša i domobrana oko sela K. Momci leže u zaklonima i čekaju na znak. Svi znaju zadatak. Mi ćemo prvi udariti na selo i visove oko njega. Po osnovi, udarom naših snaga partizani moraju odstupiti na jednu stranu, gdje će biti zatjerani u jedan duboki klanac, i ne će im drugo preostati, već izginuti ili se predati.

Zrna pjevuckaju iznad naših glava i zabijaju se u oranice. Partizani troše, izgleda, zadnje granate za bacače. Dobro gadjaju naše topničtvo i bacače. Mienjamo postave težkog oružja.

Približuje se ugovoreno vrieme. Već se razabiru predmeti. U jutarnjoj maglici, gore na obroncima u selu, jako se dimi. Naši gadjaju sjajno. Pod udarcima granata frcaju neprijateljski rovovi. Zaključujem: partizani se nisu pokušali probiti tokom noći iz obruča, znači, prihvaćaju borbu iako su obkoljeni.

U tom jezivom štektanju i grmljavini čuje se izjednačeni šum: dolaze naši zrakoplovi! Bombardiranje će trajati svega petnaest časaka, a zatim — juriš!

Vidljivost je izvanredna. Razširili smo signalna platna za označivanje borbene crte. Zrakoplovi kruže iznad nas, a grbovi na njihovim krilima ljeskaju se u jutarnjem rumenilu. Srdce mi uzbudjeno i ponosno udara. To su naši, sa Iztočnog bojišta. Vratili su se u Hrvatsku da raztjeraju smrad,

gnjilež i teror. Padaju prve bombe. Gromovi, bljesak, dim i komadi zemlje. Partizanska tjelesa pomiešana prašinom, kamenjem i daskama. Jauk i divlja vika.

Mi s naše strane pojačavamo vatru. Izgleda da sve gori. Srećom, u selu nema ni jednog seljaka. Sve se razbježalo pred partizanima, osim nekolicine zaglupljenih i zavedenih. Partizani su se sasvim umirili. Ni jedan metak ne šalju na našu stranu.

Pogledao sam na sat. Brojim sekunde i gledam na zrakoplove.

Odjednom crvena raketa sa zrakoplova. To je znak. Udaljuju se.

Kraj mene je Jura. Cigareta kao da mu je srastla s ustima. Napeto gleda prema kućama, izdigavši se iz zaklona.

»Bojniče — govori mi uzbudjeno — podjimo, tamo mi je brat!«

»Jura, varaš se, tamo su partizani,« odgovaram mirno i dajem znak za juriš.

Crvena i zelena raketa pišteći jure u visinu.

Kao da se zrak uzdrmao od povika. Ustaški val, poput lavine valja se uz kosinu. Bez pucanja, s poklikom: Za Poglavnika!

Gledam taj, već toliko puta vidjen i proživljeni prizor. Divim se toj snazi, isto kao što sam se divio Plitvicama, prvim zrakoplovima i kölnskoj katedrali. Divim se tim ljudima, od kojih većina ima samo zgarišta i grobove kod kuće, divim se tim običnim seljacima, koji toliko toga daju za rieči: Hrvatska i Poglavnik. Ja im se divim, njima mnogo puta gladnima i žednima, često poderanima i nečistima: jer imaju jednu ideju, za koju nije težko poginuti.

Jura je par koraka predamnom. Čujem mu dah. Preskačemo preko jaraka. Grabimo dugim koracima duž živica. Ima još nekih dviesto metara od prvih kuća. Slina mi se liepi u suhim ustima, a slani znoj peče mi oči. Pada mi kapa. Ostavljam je. Jedan mi grm odkide komad hlača. Vičem: »Jura, pričekaj, pusti momke napried!«

Ne čuje me.

Partizani, koji su se bili pritajili u svojim zaklonima, na jedan znak otvoriše paklenu vatru na nas. Imam utisak, da mi kraj ušiju fijuče ledeni zimski sjevernjak. Jedan metak zabuši se u odbačenu kutiju konzerve, kraj mojih nogu. Limena kutija zabrenča i odskoči žabljim skokom u stranu. Par koraka lievo, jedan naš se uhvati za rame. Pogodak. Ali ipak juri napried, uz brdo prema »drugovima«. Naši nisu još ni metka opalili. Bilo bi bez koristi. Pucati, znači gubiti vrieme.

Prvi momci uskaču u partizanske rovove i jame. Metež. Vatromet. Zapomaganje. Nemam više nikakvog osjećaja. Samo se napried juri. Cilj je jasan kao ogromna crvena točka na papiru. Selo K. i partizani.

Miris baruta guši. Hripljem i tražim zraka. Košulja na tielu mi je prirastla. Padam iza jednog kamena i zagnjurim lice u mokru travu. Ližem rosu... Dobro je! Napried!

Partizani uzmiču. Pucnjava ne prestaje. Naši ih sustižu. Grčeviti zagrljaji protivnika urezuju mi se u sviest. Zaglušna vika na svim stranama. Bombe dižu oblake prašine. Krvavo blato liepi mi cipele, spotičem se o lješine, komade mesa i sanduke streljiva.

Jedan ustaša se nemoćno pridiže i puzi. Vidim, strojnica mu je prerezala noge. Promuklo moli: »Bojniče, ne mogu napried, ubijte me... Oh, moje noge...«

Partizani su se povukli u kuće, i odavde daju odpor. Osvajamo kuću po kuću. Naša krila prodrla su duboko napried, zaokruživši selo. Još malo, pa će biti obkoljeno. Bit će uništeni oni, koji su se zadržali u selu. A većina neprijatelja srće u klopku, strašnu i nepiimjetljivu.

Ostale naše snage nesmiljeno stežu lanac, u kojem se nalazi najveći broj neprijatelja. Pokušavaju se probiti kroz njega, očajnički, ludo, bezumno. S visine gledam tragediju, koja se guši i nestaje u dimu, stravi i krkljanju. Leže u masama, grčevito kopajući prstima napaćenu hrvatsku zemlju. Neki dižu ruke, predaju se, bacaju puške. Lomataju nemoćnim rukama, mole.

Svršeno je u klancu. Tamo se smirilo. Ali u sredini sela još se vodi borba. Jaka vatra ne jenjava, već izgleda, svakim časom postaje jača.

Jedna partizanska grupa očajnički pruža odpor iz nekolicine kuća. Naši su uhvatili zaklone, i prebacuju se korak po korak prema kućama. Prepoznajem neke, Jurini su. Dakle, tamo će i on biti. Nešto me vuče mjestu borbe.

Privučem se jednom dočastniku, koji leži u nekoj vlažnoj, blatnoj jami.

»Gdje ti je zapovjednik,« upitam ga.

»Tamo je, bojniče, iza one kuće. Srlja kao lud. Mislim da je ranjen, krvav je. A tamo u onoj kući, preko puta, sjede partizani. Komesar, komandiri i komandant brigade. Nemaju kuda, ali se ludo brane. Sada čekamo zapovied za napad.«

Poletio sam kroz fijuk metaka. Našao sam Juru pri dogovoru s dvojicom njegovih dočastnika. Glava mu je bila sva krvava, prljava i prašna. »Nije ništa, samo ogrebotina,« umirio me. Gledao sam ga upitno. Razumio me.

»Tamo je Niko s komesarom. Samo se iz te kuće još brane i sada se dogovaramo, kako...«

Prasak nekolikih bomba prekinuo mu je rieči. S druge strane bacili su na kuću nekoliko praski. Paklena vatra nije prestajala. Smrdljivi crni dim obavio je napadnutu kuću. Nije se ništa više razpoznavalo. Najednom me Jura grčevito zgrabi za ruku, pokazujući prema kući. Nekoliko crvenih jezika liznulo je kroz gadnu koprenu.

»Gori, a Niko je unutri...«

Jedva smo ga zadržali. Zdvojno se otimao u našim rukama. Htio je bratu. Zaklinjao nas je, plakao...

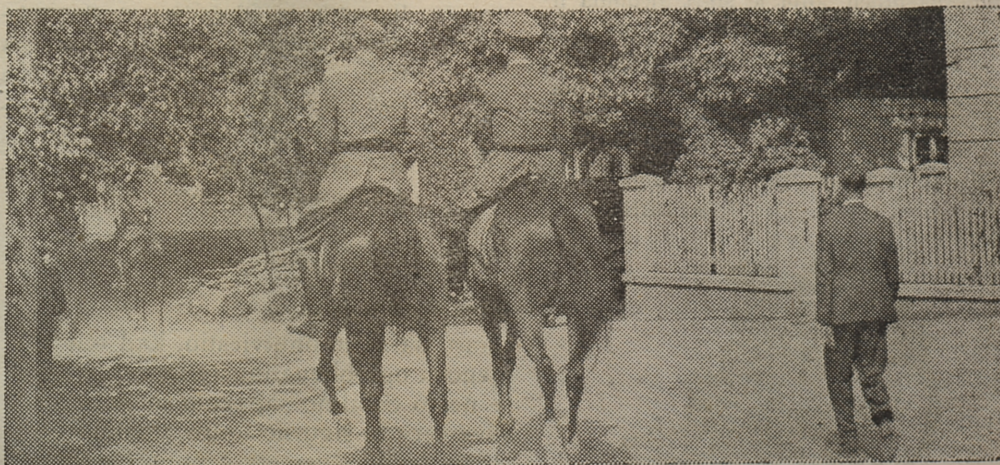
Uskoro je krov bio u plamenu. Grede su pucketale. Vrućina nam je palila kožu. Jura je mahnito vikao, nemoćan u našim rukama. Glas mu je užasno nadglasavao pucnjavu i praskanje drveta.

»Niko, brate moj, tu sam ja, Jura... Izidji van, predaj se, izgorjet ćeš... Niko, Niko, dodji...«

Sve je utihnulo, osim vatre. Nitko se nije micao s mjesta. Čekali smo. Da li će partizani izgorjeti živi ili će se predati? Da li će popustiti? Bilo mi je strašno, jer sam znao, koliko moj prijatelj pati. A nisam mu mogao pomoći.

Polako su se otvorila vrata i crveni, zagušljivi dim provali divlje napolje. Jedan partizan teturajući izidje. Za sekundu smo ga dovukli. Rekao je, da unutri ima još nekoliko mrtvih, ranjenih, ranjeni komandant i komesar. I on je ranjen, ali ne pristaje na predaju. Radije neka svi izgore.

Partizan nas je upitao, tko je ovdje poručnik Jura. Predao mu je neki zamrljani komadić papira. Jedva smo ga pročitali. — »Težko sam ranjen i umirem. Znam, da sam pogriešio. Neka mi Bog i Hrvatska oproste. Siguran sam, dragi brate, da si mi

S Poglavnikovog posjeta hrvatskoj pokrajini

ti već oprostio. Živjela Hrvatska! — Niko.«

Nismo dobro držali Juru. Odtrgnuo se i jurnuo u dim i plamen. Neki su za njim potrčali, ali su uztuknuli pred paklenim žarom.

Trajalo je to nekoliko sekundi. Najednom — par hitaca u kući. Istodobno i rušenje, lomljava krova, greda, dasaka... Uhvatio sam se za glavu.

Ipak mi se pričinilo da se još strop kuće drži. Čula se neka nerazumljiva vika iznutra... Još su živi!

Kroz prozore sukljao je dim i plamen. Jedino vrata još nije zahvatila vatra. Pogledi sviju nas bili su upereni na tu stranu. Sekunde su polako prolazile. Još malo i bit će svršeno...

Jedna crna, krvava ruka pipajući se izpruži kroz vrata. Bila je to ruka sliepog čovjeka, koji tapka oko sebe. Zatim glava, ali bez kose, opaljena od vatre i dima, klimajući se jezivo. Nije se moglo prepoznati, tko je to. Odielo je na čovjeku gorjelo. Još par cantimetara... i tielo se nemoćno srušilo. Ruke su zagreble po vrućoj, usijanoj prašini.

Neki su priskočili. Vukli su čovjeka iz plamena. Išlo je težko, jer mu je na drugoj ruci bio konop, koji ga je vezao na nekog mrtvaca.

Bio je Jura. A onaj drugi, Niko, njegov brat, partizanski komandant.

Ležali su u hladovini, jedan do drugoga. Nikada nisam plakao, ali sada su mi suze kapale same od sebe. Na trenutak se osviestio. Šaputao je...

»Ubio sam komesara... ali me on ranio... ja sam gotov. Niko je bio već mrtav... Sve je bilo uzalud... ali ne smeta... Bojniče... izvršio sam dužnost... živio... Poglavnik... Hrvatska...«

Sjedim u rovu i sjećam se svega. Danas je godina, što smo zakopali Juru i Niku na malom, izrovanom seoskom groblju, bez svećenika, bez crkvenog zvona i rodbine, koja bi mokrim rubcem brisala suze. Oko grobova stajali su niemi vojnici, odlučni borci, stegnutih grla i stisnutih pestnica. Bacali smo crne grude nesretne hrvatske zemlje na braću, koju je smrt sjedinila u svojoj nesmiljenosti i bezćutnosti...

A mi i dalje stojimo čvrsti i nepopustljivi i borimo se. Štekću strojnice i grme bacači, a neprijatelj odstupa, pada, nestaje u nepovrat.

Usudio se dirnuti u hrvatsku slobodu...

M. EBNER

u nekoliko

Prema englezkoj viesti u »vojsci ujedinjenih naroda« služi oko milijun židova — i preko 50 članova sviju englezkih stranaka podnielo je molbu Donjem Domu da im se dozvoli osnivanje — židovske vojske! — Obradovala se rdja gvoždju!

*

U poljskoj postoji t. j. pokušava se uzpostaviti t. zv. podzemna vojska nešto slično kao naši usrećitelji partizani. Medjutim u početku njihovih susreta sa sovjetskom vojskom dogodilo se da kako javlja Reuter — suradnja sovjeta ne zadovoljava. I sad ciela stvar ide dalje ovako. Ta »podzemna vojska« sjedi zajedno u istom poslu i istom pekmezu sa sovjetima ali o cieloj stvari javlja u London poljskoj vladi, koja je pak »pripravila činjenice iz takvih izvješća englezkoj i američkoj vladi i zatražila njihovu pomoć sa svrhom da se sprieče upadice, koje mogu smetati daljnjoj djelatnosti«. Slično odprilike kao kad bi kod nas recimo mi imali kakovu parolu za Niemce koji su u našoj državi — pa cielu stvar javili najprije našim predstavnicima negdje u inozemstvu, koji bi tada cielu stvar javili ne znam kojoj opet vladi da ta konačno javi onima što ovamo javljaju.

Inače Reuter se usudio javiti još i — da još ostaju na snazi upute da se suradjuje sa sovjetskom vojskom u borbi protiv Niemaca, te da nisu opozvane.«

Vrlo šaljivo i prijateljstvo i ljubav i suradnja koje može biti — opozvano.

*

Što ih svrbi?

Tobožnje neutralne i ostale na onoj suprotnoj strani — medju ostalim svrbe i — dogadjaji prošlog mjeseca u Madjarskoj — kao i nastavak toga u ovom mjesecu. Pa tako bila rieč i o — zatvorenima i pohapšenima — i tako nekako izmakla se rieč (Bern YzY) da se medju uhićenima nalaze i brojni — židovi.

Gdje koga svrbi...

Naše su novine već bile mnogo pisale o štrajkovima u Englezkoj. Stvari se giblju sad amo sad tamo. Službena Englezka dojavna služba Reuter javlja iz Londona jednom prilikom posljednjih dana: »Iz nekih brodogradilišta javljeno je, da je ponovno došlo na posao 1 posto (!!!) radnika.«

*

Rat se vodi danas za — novi poredak. Jedan novi poredak nude amerikanci i njima slični. Eto jedne njihove sličice:

Predsjednik Roosevelt je jučer odredio da vojska i mornarica preuzmu u svoju upravu dvie tvornice ratnog tvoriva, kojim je prietila obustava rada. Uprave ovih tvornica nisu htjele platiti radnicima povišenu nadnicu kako je to odredio američki ured rada...«

Mora da je ondje taj novi poredak vrlo dobro proveden, ako poduzeće jednostavno ne će izplatiti radnicima zaradu.

*

Englezi kažu da je u Sovjetskoj Uniji zavladalo »veliko razočaranje radi toga što nisu uspjeli sovjetsko finski pregovori. Činjenice što je finska vlada odbila drugu skupinu (— tovare ih na skupine) sovjetskih uvjeta za primirje, dovela je sovjetsku vladu prirodno do zaključka da Finska nije u stanju razpravljati o miru na temelju bilo kakvih (!!) uvjeta, koje bi sovjetska strana mogla prihvatiti kao razborite...« Uobće vrlo čudne skupine, vrlo čudnog bilo kakvog izražavanja — a najšaljivije je da bi te skupine bilo kakovih uvjeta htjele biti — razborite!

(Pred svršetkom rata)

cera«, da se je onesviestio, kad mu je njegova ogloblјena mušterija rekla, da se nešto ozbiljno šapuće o miru. I taj »švercer« bi sigurno umro, da mu nije jedan drugi »švercer« šapnuo čarobne rieči: ne boj se, rat će još dugo trajati; život (ili bolje rekuć!) »šverc« je pred nama.

*

Mi smo Hrvati za novi poredak, gdje će i naša Croatia imati osigurani medjunarodni značaj, o čemu, dakako, ovisi sreća i blagostanje hrvatske nacije.

Ako nas tko pita: kada će prestati

redaka...

U jednoj viesti neprijateljskog izvještaja imade jedna zanimljiva rečenica, naime: »U toku dana savezničke zračne snage nisu nigdje srele ni jedan neprijateljski zrakoplov, te nisu imale gubitaka.« Prviput možda iskreno i točno izvještavanje.

Zavladala je bolest novih tajnih oružja i strašila. I tako Englezi pronadjoše »živi torpedo«. Radi se od prilike ovako: »Dva čovjeka u ronilačkoj opremi zajaše na torpedo. Naboj sličan onome običnog torpeda smješten je na glavi torpeda. Ljudi se na torpedu kreću lagano prema cilju i zarone izpod broda. Tada se naboj odkine od torpeda i pričvrsti na donji dio broda. Zatim se naboj tempira ,a ljudi se udalje... »Tko hoće vjerovati, neka vjeruje — gornje podatke doslovce je javila službena Englezka dojavna služba Reuter.

*

Židovi u Rusiji poslali su s neke svoje skupštine Staljinu pozdrav »Velike pobjede, koje junačka crvena vojska postizava svakog dana izpunjuju naša srdca radošću i ponosom...«

*

Junački zapovjednik talijanske pete vojske da se sakrije od suda obukao svetu halju — i sada tvrde, da kako je uhvaćen nije mu dozvoljeno skinuti je — pa će na sud u svećeničkoj halji.

Našao se čovjek zaista u — nebranom grožđju.

*

Uspjesi savezničkog zrakoplovstva se u zadnje vrieme javljaju i ovako: Izvršili smo pet stotina lietova, pa duljina lieta svih zajedno danas je iznosila 10.000 milja, pobacali smo toliko kilograma bombi, jedna je skupina pucala na dva parovoza, jedan kolodvor i zaporni balon...« Uskoro će se podnositi u izvještajima brojke koliko je okretaja načinio vijak kojeg zrakoplova, kolik je bio barometarski tlak, koliko se putem srelo vrana i sova. Jasno — o vojničkim ciljevima ni govora, a o ostalom što učiniše pred poštenom javnošću ne smiju ništa javljati — pa tada — nešto se ipak mora javljati.

*

Rodjacima mrtvih, pokojnih i poginulih se te viesti moraju vrlo brižno i pažljivo saobćiti. Slično odprilike kao kad je Ivek brzojavljao bratu u vojsku: »Japi nije dobro, dojdi, zutra sprevod...«

Tako to čine i Englezi: »Admiralitet sa žalošću javlja, da se englezka podmornica »Stonehenge« nalazi prema svom vremenskom razporedu u zakašnjenju (»japi neje dobro«), te da se mora smatrati izgubljenom... (»zutra sprevod...«).

*

Težnja za objektivnošću.

Englezi u svojim izvještajima govore o svojim ljudima i uobće o svojoj strani ,zatim govore o protivnoj strani i — dogadja se da — na jednom spomenu i — osim svega toga — drugu stranu. Na koga se to upravo imade odnositi — nije uviek jasno — rekne se jednostavno, da druga strana nije imala gubitaka.

To je kad bi čovjek htio i slagati i — ne reći istinu — a opet izpasti — objektivan.

*

U Englezkoj se već kako sami javljaju dogadjaju — prividjenja i čudesna znamenja na nebu. Novine i krugoval to prenose opisajući poimence tko je gdje i kada vidio. Opisuje se cielo prividjenje

Ljudima s nečistom savjesti redovno se pred — smrt i prije konačne propasti — javljaju prividjenja.

---

rat, odgovaramo: doskora, ili točnije: onda, kada odpuhnemo sa svoje hrvatske grude »slavoserbske partizane« i »švercere«.

Mi smo pomalo svi sviestni toga, da nam sada ratne tegobe nameću jedino uljezi, prolaznici, gosti-plaćenici i crnoburzaši. Zato svojim svakog dana zbijenijim redovima u jedinstvenom radu za Hrvatsku brzim korakom primičemo se svršetku rata. Svojim hrvatskim, poštenim ustaškim radom pridonosimo skorom svršetku rata, jer naše je raditi, a Božja je volja, kojega jutra ili večeri će nam dati mir.

MIŠKO PETER

DOKUMENTI HRVATSKE DRŽAVNOSTI:

TOMISLAVOVI NASLJEDNICI

Snagu Tomislavove države održali su na istoj visini njegovi nasljednici Trpimir i Krešimir I. Trpimir je bio u dobrim odnosima s Bizantom, pa je u savezu s njim htio navaliti na Bugarsku, a povod zasnovane navale bila je obrana Srbije od Bugara. Medjutim je u Hrvatsku došao neki pobožni čovjek Martin i podsjetio Hrvate na obećanje, dano papi prigodom krštenja, da ne će navaljivati na tudje zemlje. O tome priča car Konstantin VII. Porfirogenet ovako: »Nakon mnogo godina, u dane vladara Trpimira, otca vladara Krešimira, dodje... neki vrlo pobožan muž, imenom Martin, vanjštinom svjetovnjak, za koga i sami Hrvati vele, da je činio mnogo čudesa... On je upućivao kao prorok Hrvate, da do kraja života drže zakon sv. pape (da ne navaljuju na tudje). Toga radi niti sagene niti kondure (ratne ladje) tih Hrvata nikada ni na koga ne idu ratom, osim ako tko navali na njih.« I eto, onda, kada je Hrvatska bila u naponu snage, kada je bila nadaleko najjača sila, kada joj nitko ne bi mogao odoljeti, ne ide ona za osvajanjem poput svojih susjeda, već — Hrvati održavaju zadanu rieč! Ono, na što su se obvezali, za njih je sveto. Častnije im je bilo izpuniti obećanje nego li laskavi izgledi u slavni i pobjedonosni ratni pohod i osvajanje zemljišta onoga susjeda, koji je sam ugrožavao Hrvatsku. U cieloj poviesti, osobito onoj velikih naroda, riedko ćemo naći još koji primjer tolikog osjećaja časti i poštenja!

Krešimirova nasljednika Miroslava zbacio je s priestolja ban Like, Krbave i Gacke Pribina, a kraljem je postao Mihajlo Krešimir II. Za ove priestolne borbe oslabila je Hrvatska. Car Konstantin priča o tom: »Veliku moć i množinu naroda imala je Hrvatska (za Tomislava) do vladara Krešimira. Pošto ovaj umre, a sin njegov Miroslav nakon vladanja od četiri godine pogibe od ruke bana Pribine, i u zemlji nasta razkol i razdor, umanji se broj i konjaničtva i pješačtva i sagena i kondura, što su ih imali Hrvati.«

Hrvatsku, eto, već u ona davna vremena može svladati samo — nesloga. Svaka vanjska sila, bila ona naoko i mnogostruko jača, preslaba je, da slomi Hrvate. Stalno se obistinjivala ona: Hrvata možeš slomiti samo pomoću — Hrvata. Uviek, kada god opada snaga Hrvatske, korien tome možemo naći u neslozi i zavisti. Da to uoče mnogi, koji danas »kritiziraju« hrvatsku državu, koji ne će suradjivati sa subraćom u izgradnji države, već iz prikrajka s podrugljivim smješkom, zlobnim zabadanjem i sviestnim rušenjem državnog ugleda i reda podkapaju temelje samog narodnog obstanka, sasvim bismo drugačije stajali.

Mnoga rana na narodnom tielu bila bi izliečena, mnoga opasnost uklonjena, mnoga nepravda izpravljena.

Nemirima u Hrvatskoj za priestolne borbe okoristio se jedan njen susjed, srbski knez Časlav. Već od početka državnog života Hrvata i Srba opažaju se velike, bitne razlike. Hrvati imaju svoje odredjeno zemljište, granice kojega ne prelaze s nakanom, da otimaju tudje. Na tom zemljištu oblikuju državu, koja prkosi svim burama i nedaćama, i u častnoj borbi brane svoju slobodu. Srbija naprotiv nema čvrste okostnice u državnom životu. U vrieme naših narodnih vladara ona je razmjerno mala zemlja u području rieke Raše, gornjeg Ibra i Zapadne Morave. Ako ima snažnijeg vladara, raste i njeno zemljište, ako li je vladar slab ili susjed jak, nje nestaje kao države s pozorišta poviestnog zbivanja. Na političkom polju, na polju državnosti i medjunarodnih veza ne vodi se nikakvim stalnim načelima, a da postigne kakav politički cilj, ne preza ni pred onim sredstvom, koje čestit čovjek naziva nećudorednim. Srbija je od početka pod snažnim političkim, kulturnim i vjerskim utjecajem Bizanta, pa je nuždno preuzela od njega i one osebine, koje su obćenito poznate pod imenom bizantinizma. Ona je bila sad uz Bizant, sad uz Bugare, sad uz Hrvate, prema tome, gdje je imala veće koristi. Tako je na pr. Bugarski vladar Simeon, suvremenik kralja Tomislava, postavio na srbsko priestolje Pavla Branovića, koji se je kasnije iznevjerio svome gospodaru Simeonu i pristao uz njegovog neprijatelja, Bizant. Simeon je zbacio Pavla i postavio Zahariju, koji se je takodjer iznevjerio. Za kaznu udario je Simeon na Srbiju i sasvim je pokorio, a Zaharija je našao utočište kod kralja Tomislava. Iza smrti Simeona digao je ustanak protiv Bugara srbski knez Časlav, koji je prije pomagao Simeona protiv Zaharije. Časlavu je pomagao Bizant i hrvatski kralj Trpimir II. Pomoću Hrvata uspio je Časlav obnoviti srbsku državu, jer se velik dio Srba, koji su za vrieme Simeona pobjegli iz svoje zemlje, sklonuo u Hrvatsku i tamo našao najbolju zaštitu. Hrvati su bili štoviše pripravni zaratiti na Bugarsku radi Srba, ali ih je odvratilo obećanje, dano papi. Kada je za borbe izmedju Miroslava i Mihajla Krešimira Hrvatska oslabila, Časlav je vratio zahvalnost Hrvatima za pomoć oko užpostave srbske države time, da je osvojio neke pogranične hrvatske župe, pa Bosnu i Neretljansku Krajinu. Srbska se duša već tada pokazala u svojoj pravoj slici!

Kralj Mihajlo Krešimir povratio je iza smrti Časlavove otete hrvatske krajeve. Hrvatska opet jača za vlade njegove i njegova sina kralja Stjepana Držislava (969. do 997.). Dalmacija je pod njihovom vlašću. Držislav je obranio svoju zemlju od navale snažnog bugarskog vladara Samuela. Za zasluge, stečene u ovoj borbi protiv zajedničkog neprijatelja, bizantinski car Bazilije II. priznao je Držislavu kraljevski naslov i poslao mu znakove kraljevske vlasti (žezlo, krunu i mač). Osim toga podielio mu je čast eparha, t. j. carskog namjestnika u Dalmaciji i patricija, t. j. osobnog prijatelja carskog dvora. Hrvatska, složna i unutra jedinstvena, opet je jaka.

Iz ovog vremena imamo jedan od najvećih i najjačih dokaza, da je Hrvatska uistinu bila kraljevina, uredjena poput ostalih kulturnih evropskih država. To je nadpis na kamenom liesu, sarkofagu kraljice Jelene, žene Mihajlove, koja je dala sagraditi dvie crkve u Solinu, i to sv. Stjepana, koja je crkva služila za grobnicu kraljevske kuće, i sv. Marije sa samostanom. U crkvi sv. Stjepana bila je pokopana i Jelena, te se sačuvao nadpis na njenom sarkofagu. Na njemu stoji napisano, da je bila žena kralja Mihajla i majka kralja Stjepana Držislava, a sama je bila kraljica.

Iza smrti Stjepana Držislava nastala je borba za priestolje izmedju njegova tri sina: kralja Svetoslava zvanog Suronja, Krešimira i Gojslava. Na zakonitog kralja Svetoslava digla su se braća, pa je ova borba doniela težke posljedice Hrvatskoj. Dalmatinski gradovi bili su uz Veneciju, kao i Svetoslav, dok su Hrvati bili uz njegovu braću. Mletački duždl Petar Orseolo prestao je radi toga plaćati onaj uobičajeni danak za slobodnu plovidbu hrvatskim Jadranom, što su ga Mletčani plaćali još od vremena kneza Branimira. Dalmacija se odciepila od Hrvatske i po prvi put, uslied nesloge Hrvata, podpala pod vrhovništvo Venecije. U Primorskoj Hrvatskoj vladali su Krešimir III. i Gojslav, a Svetoslav, odnosno njegov sin Stjepan, postao je pomoću rodbinskih veza s Orseolima i madžarskim kraljem sv. Stjepanom vladar Panonske Hrvatske, sjeverno od Petrove Gore — Gvozda, do Drave. Tako je Hrvatska podieljena na dva diela. Srećom do oko god. 1035. umru Gojslav i Krešimir bez potomaka, koji bi ih nasliedili, pa na hrvatsko priestolje dodje Stjepan i tako opet ujedini Hrvatsku i omogući njeno ponovno sredjenje i jačanje.

Z. TANODI

Odgovaramo suradnicima

Zvonimir MALINGER — pjesma nije odgovarala, javite se još.

ICO — pjesma ne odgovara, čekamo daljnju suradnju.

Žarko ADAMEK — članak je pisan premalo vojnički i suviše raztegnut.

Srećko BIGLER — Reportaža »Polazak u borbu« ne odgovara naslovu i previše se nabrajaju nevažne (za reportažu) stvari, a premalo je radnje. Pošaljite nešto sažetije, jedrije, življe.

Pripadnik X. nov. bojne Reportaža i članak za Ustašu nije pusto nabrajanje što se sve, kada i gdje radilo. Sve se mora oživjeti zanimljivom radnjom i liepim načinom pisanja.

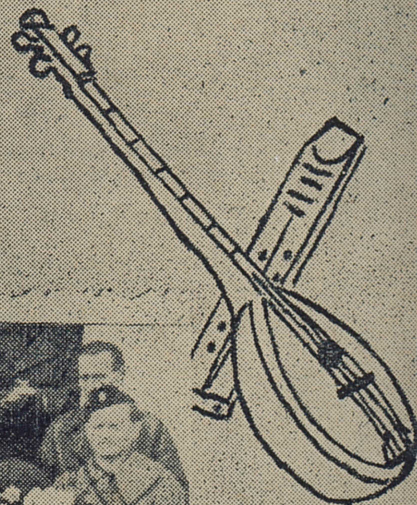
Ivan JOVANOVIĆ, Franjo KLARIĆ, Mipe, Tomislav ZADRO, Srećko BIGLER, Ico, — na obadvie strane papira pisani članci ne mogu se tiskati.

Svima čitateljima i prijateljima!

Želeć što više povezati naše čitatelje s nama i njih medjusobno pa prema tome da bi list uredjivali kako to najbolje odgovara našim čitateljima pozivamo sve čitatelje da bi se porazgovorili s poznatima o listu i sami promislili, pa javili i napisali koje im se stvari u listu najviše svidjaju, o čem bi željeli da se još piše, što bi željeli da se možda izmieni.

Da bismo povezali čitatelje medju sobom ubuduće će uviek po jedan ili pola stupca našeg lista biti odredjeno za pozdrave ustaša i domobrana, uobće naših vojnika jednih drugima. Prednost će imati ranije stigli pozdrav i oni gdje postoji možda kakova posebna potreba. Ako je na primjer netko izgubio vezu sa svojima, a vjeruje da bi ih mogao naći putem našeg lista, jer ga oni čitaju i slični slučajevi. Poruke neka ne budu dulje od jedne rečenice.

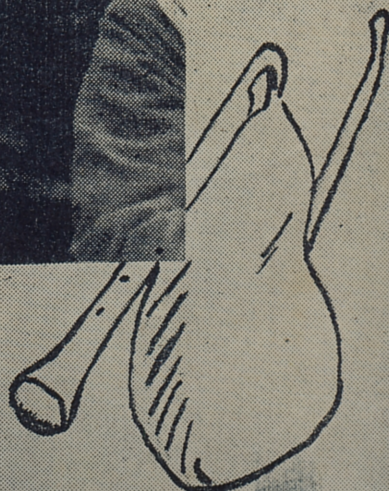
»Ustaša«, vjestnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. — Izdavač i vlastnik Ustaški Nakladni Zavod. — Ravnatelj i glavni urednik poglavni pobočnik Mijo Bzik. Uredničtvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. — Brzoglasi: Uredničtvo: 79-00, Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 49.456. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 4 Kune. — Predplate: mjesečno 16 Kuna, četvrtgodišnje 48 Kuna, polugodišnje 96 Kuna, godišnje 192 Kune. — Tisak Tiskare Ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara Viktor Smokvina, Zagreb, Medovićeva ulica 2.

U SLAVONSKOM KOLU

VA TVARNA
I DUHOVNA
DOBRA U
HRVATSKOJ
DRŽAVI
VLASNIČTVO
SU NARODA

IZ TOČKE 13. USTAŠKIH NAČELA